

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Dominica VII. De 7. petitione cui acedia opponitur. Sed libera nos à malo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

DOMINICA SEPTIMA
POST PENTECOSTEN.
DE SEPTIMA PETITIONE ORATIONIS
DOMINICÆ, CUI ACEDIA
SEU PIGRITIA OPPONITUR.

Sed libera nos à malo. Matth. 6.

ET DE EVANGELICA LECTIONE,

Non potest arbor mala bonos fructus facere, omnis arbor que non facit fructum bonum, excidetur. Matth. 7.

VERITAS PRACTICA.

Vult & non vult Piger Prov. 13.

SENSUS EST, tam de malo à quo petimus in Oratione dominica liberari, quam de bono ad quod in Evangelica lectione provocamur. Sic enim utrumque vult & non vult piger, ut tamen absolute & simpliciter nolle potius quam velle liberari à malo, aut facere benedicendus sit: unde patet manifestè quàm sit directè oppositum septimæ petitioni & Evangelio septimum hoc vitium quod acedia seu pigrizia & negligentia dicitur.

RATIO autem cur volens & non volens piger dicatur potius absolute nolle quam velle, hæc est inter alias, quod, qui non adhibet media necessaria, quæ possent adhibere ad finem aliquem obtinendum, non vult simpliciter & absolute illum finem, licet dicatur & videatur velle.

Sed piger sive acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ possent adhibere ut liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

Ergo simpliciter & absolute potius nolle dicendus est quàm velle, licet perinde dicatur velle ac non velle; quod certè quàm damnandum sit acedia vitium evidenter declarabit.

I. PUNCTUM.

NON est distinctè & aperte malum explicatum à quo in postrema petitione Orationis dominicæ liberari petimus, ut facilius intelligamus sub hoc gene-

Hayneusue pars tertia.

rali nomine *Mali*, omne malum contineri, quod adversatur saluti animæ, perfectioni status, & tranquillitati vitæ, quale est quodcunque peccatum committendum, quæcunque adversitas aut prosperitas eò nos inducens, quicunque tandem hostium vel visibilium vel invisibilium metus, unde damnum aliquod & nocumentum possumus accipere, ut avertat illud Deus & ab eo nos liberet, hoc est quod paucis hæc verbis petimus; & quod abundantius orandum suadet Apostolus, dum ait, *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietæ & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & castitate.* Sic dum in hodierno Evangelio commendatur bonum faciendum, non aliter determinatur illud bonum quàm nomine *fructus arboris*, ut intelligatur illud esse omne bonum, quod unicuique faciendū est in suo statu. Sicut enim alius est fructus cereali & alius pruni, pomi & pyri, cæterarūque terræ arborum; sic plantæ aliud est bonum ab Ecclesiastico, seu Religioso; & aliud à laico & seculari faciendum; sicut longè diversa est eorum conditio. Aliud dives, aliud pauper tenetur facere. Sanis & ægrotis sua sunt diversa bona faciēda. Senili aliud & aliud juvenili ætati competit. *Unicuique*, ait Apostolus, *sicut dixit Dominus: Unumquemque, si ut vocavit Dominus, ita ambulet & sicut in omnibus Ecclesiis doceo, unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Unusquisque in quo vocatus est, in hoc permaneat apud Deum.* Id est, in hoc sit assiduus, in hoc se constanter exerceat, in hoc præcipue Deo serviat, hoc unum agat quod est proprium suæ vocationi;

T

Hi

Hi sunt enim fructus à quibus quisque cognoscitur, num bona vel mala sit arbor. Hæc est divina voluntas, quæ in regnum cælorum introducit, dicente hic Domino: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum.*

Verum hæc est acedia seu pigritia propria quædam & specialis malitia ut quem in vaserit & occupet, non sinat eum velle aut liberari à malo quo premitur, aut facere bonum quod debet in suo statu. *Vult & non vult piger*, inquit Sapiens, videtur velle quia sic orat sic statuit sic loquitur, sed absolute non vult.

Ratio fusiori consideratione perpendenda est quam sermone exponenda, tum quia satis est evidens, tum quia proponitur alia Veritas ex hodierno Evangelio pluribus enarranda. Sic itaque paucis declaratur, quod licet hic piger & acediosus dicatur velle sicut non velle, dicendus tamen est proprie & re ipsa non velle: nam voluntas quæ dicitur efficax & quæ sola proprie est voluntas, in hoc talis esse agnoscitur, & ab ea voluntate distinguitur quæ non est proprie voluntas, sed velleitas tantum & complacentia quædam, ut expresse ait S. Thomas, in hoc inquam distinguitur quod operi necessario non parcat, quod nihil agendum negligat, quod denique omnia illa quæ sunt ad finem intentum necessaria & possibilia media tam verè adhibeat quam verè vult illum finem. Unde hæc custatissima in Scholis effata: *Volitio finis, volitio est mediolorum ad finem; & nolitio mediolorum, nolitio est finis.*

3. p. q. 19.
a. 6.

1. 2. q. 8.
a. 2.

Joan. 5.

Matth. 22.

2. Tim. 2.

Vu sanus fieri? Aiebat Christus Dominus paralytico, *Surgito tolle grabatum tuum, & ambula;* Quid apparebit, utrum revera velis, si surgas & tollas grabatum tuum, nam hæc sunt media, quæ tibi ordino & præscribo ad sanitatem recuperandam: Sicque re ipsa surgens indicavit se velle & sic sanatus est. Contra vero illi qui vocati fuerant ad nuptias licet fingerent se velle ire, nisi occuparentur, dicuntur omnino noluisse: *Et volebant*, inquit, *venire;* Quia non adhibebant media ordinata. O quam multi tales, quam multi sic se ipsos decipiunt dum se putant velle quod revera nolunt, aut etiam nolle, quod volunt. *Cognovit Dominus qui sunt ejus* Vide infra in hac parte

Feria 2. Hebdom. 12. Et in 4. parte, Feria 5.

Hebdom. 28. & Feria 2.

Hebdom. 27.

SED piger sive acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ possent adhibere, ut liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

In hoc enim est proprie acedia & pigritia ut quod est officij particularis, & debiti per solvendi non expleat; timet laborem, & dicitur afficitur, alia omnia facit, mira causatur & excusat, rem in dies procrastinat, fingit impossibilitatem, aut nimiam difficultatem: *Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum.* Et rursum idem Sapiens, *Dicit piger: leo est in via & leana in itineribus: sicut ostium veritatis in cardine suo, ita piger in latulo suo.* Quasi diceret de omni pigro, quod de eo dicit qui sterrens in lecto suo, non surgit; non adhibet media sine quibus res non conficitur: & in eo cognoscitur esse piger, quod non omnem adhibeat operam quæ est opportuna & necessaria fini quem videtur præendere.

Prov. 22.

Ibid. 26.

Quod & ibidem variis inculcat loquendi modis: *Abcondit piger manum suam sub alicella, nec ad os suum applicat eam.* PROPTER frigus piger arare noluit, PER agrum hominis pigri transivi, & ecce totum repleverunt urtica. Quibus diversis locutionibus hoc unum intendit exprimere, in quo quis agnoscatur esse piger & negligens, nempe in defectu laboris necessarij adhibendi. Nonne ex hac nota te cognoscet? Nonne ex hoc defectu tuam inspicies negligentiam? Nonne labori parcis & operæ? *Uisque piger dormies? Quando conserges è somno tuo?*

Ib. 19.

Ibid. 20.

Ib. 24.

Ib. 6.

III. PUNCTUM.

SIC ergo vult, & non vult piger, ut simpliciter & absolute nolit aut liberari à malo, sicut videtur petere, aut facere bonum sicut se simulat velle. Quia hoc ipso quod piger est non adhibet media opportuna ad utrumque necessaria. De nostro enim, ait S. Hilarius, beata illa aternitas promerenda, præstandumque est aliquid ex proprio, ut bonum volumus, malum omne vitemus, totoque affectu præceptis cælestibus obtemperemus, ac talibus officiis cognoscat Deo simus. Notanda hæc postrema verba, quasi diceret, sic revera cognoscemur velle. Nam hoc est cognosci à Deo, quod tale revera est & non fictè, sic ergo cognoscemur à Deo velle, cum re ipsa volumus, & tum re ipsa volumus, cum id præstabitur, quod ex parte nostra præstandum est. Ut è contra qui hoc non agunt, non cognoscuntur à Deo velle, quidquid petant quidquid

quid orent, quia eorum Deo & re ipsa non est vel le aliquid, quando non id facis sine quo illud non potes assequi.

In Proverbia.

Sic aptè S. Hieronymus: *Delectant premia cum pollicentur, deterrent certamina cum iubentur: sic volunt & nolunt; sinem appetunt, non tamen amplectuntur media.* Sic varia quæ habetur lectio horum Sapientis verborum, *Vult & non vult piger*, Rem planè confirmat. Septuaginta namque legunt, *In desiderio est omnis piger, seu otiosus aut non operans*, Nam Græcè est *resyros*, & sensus est, qui non operatur quantum debet operari non est dicendus in vera esse voluntate, sed in quibusdam desiderii quæ videntur voluntas & non sunt. Quod & Hebræa sic enuntiant, *Concupiscens & non, anima pigri*. Id est, concupiscit & non consequitur anima pigri quod desideravit, quia fugit laborum sine quo desiderata non habentur. Denique se ipse Sapiens sic explanat: *Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari: tota die concupiscit & desiderat.* Quod si ipse piger desiderii obruitur, tam multa quotidie profert ut vel ipsa enecetur multitidine; vel potius, cum ipse solis desiderii inefficacibus sit contentus, hinc certè perit & occiditur, quia non illa sufficiunt ad vitam spiritua-

Estius in Prov. 13.

tem sustentandam & æternam promerendam; vel denique, cum piger totus sit in suis illis volvendis ac revolvendis desiderii, neque quidquam actu efficiat, videtur esse quasi sine anima, videtur quasi non vivere, videtur quasi occisus, quia sine ulla est vera voluntate. Quantum ad id spectat quod concupiscit, videtur velle quia concupiscit, sed non vult quia noluerunt manus ejus operari, quod est propriè nolle: sic autem nolle quid aliud est quam voluntatem, & animam, & vitam sibi eripere.

Prov. 21.

O nunquam satis deplorandam inertiam! Quæ spes salutis inerti & desidiofo cum nec ipsam salutem velit! *Fili hominum quid fiet de ligno vitis?* Quando scilicet est præcistum & aridum? *Eccè ignis datum est in escam, utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam; Nunquid utilis erit ad opus? Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus, quanto magis cum illud ignis devoraverit & combusserit, nihil ex eo fiet operi?* Hæc est arbor quæ non facit fructum bonum, quæ propterea excidetur, & in ignem mittetur.

Ezech. 15.

Et ne tibi palpes, quasi nihil tibi hinc sit timendum, quasi non illa sis arbor excidenda, perge in sequenti consideratione te melius nosse.

Alia Veritas Practica, ex eodem hodierno Evangelio.

Qua ratione fit ut plures dici possint malæ quam bonæ arbores; eadem profusus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor.

RATIO EST, Quod idcirco plures dici possint mala quam bonæ arbores, quia cum bonum sit ex integra causa, malum autem ex quo vi defectu, facilis est in pluribus reperiri defectum quam integram causam.

Sed in te hæc ratio valet, in te facilius reperitur defectus ex quo est malum, quam integra causa qua est necessaria ut bonum esse possit.

Ergo quæ ratione fit ut plures dici possint mala quam bonæ arbores: eadem profusus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor. Quæ obrem in id diligenter in vigilandum.

I. PUNCTUM.

IAM pridem ab antiquis illis Philosophis dictum erat, hominem esse velut inverfam arborem, cujus radix sursum erecta esset ac velut in caelo fixa, quod inde suam traheret originem, atque inde producendis operum fructibus aptum & convenientem hauriret succum. Et verò sicut steriles & infertiles sunt quædam arbores, quædam verò fecundæ & uberes, ita planè ex hominibus, sic alij boni & alij mali sunt ut unusquisque in particulari bona vel mala dici possit arbor. *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, dicebat Dominus: aut facite arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu arbor cognoscitur.* HOC præceptum est, inquit S. Augustinus, *ut simus arbores bonæ: illud verò, facite arborem malam, monitio est ut caveamus, nec usemus si mali simus, bona opera habere prius enim est mutandus homo ut opera mutantur.*

Matth. 23.

Quam sit autem malæ timendum arbori, id est, homini non ferenti fructum bonum, satis patet, satisque fateberis: sed an tibi sit timendum quasi malæ arbori, non sic forte agnoscis. At certè saltem non debes præsumere te tam certò esse bonam arborem, aut sic semper fore, ut sine ullo timore sis, cum nemo hominum id certò sciat: meritòque sit unicuique timendum in illa igno-

Rom. 11.

rantia & incertitudine: unde apud Apostolum cui-
dam te sanctiori; Noli altum sapere sed simis. Si o-
nim naturalibus ramu, Id est Judæis, non peperit
ne forte nec sibi parcat. Vide ergo bonitatem & se-
veritatem Dei. In eos quidem qui ceciderunt ser-
viam; in te autem bonitatem Dei, si permanseris
in bonitate, alioquin & tu excideris. Quam obrem
licet etiam certus esses de præsentia, te bonam ef-
se arborem, tibi tamen esset timendum quia in-
certus esses de futuro: semperque cavendum esset,
ne forte excideres à bonitate tua & excidereris à
bonitate & severitate divina. Jam verò cum ne-
que de præsentia certus sis, simò cum ex certa ra-
tione sit evidens, quod, nisi diligenter & sollicitè
caveas, tu mala potius quam bona sis arbor, non-
ne erit quod illam diligentem adhibeas cautelam
& sollicitudinem: primò quidem in indaganda il-
laratione, ac deinde in praxi frequentanda, quam
secum infert cognita veritas?

Sic autem commode ratio indagari poterit, si
attentè perscruteris quid sit quod malam faciat
arborem: & quid, quod plures malæ sint quam
bonæ arbores; nam si hæc eadem ratio in te lo-
cum habeat, profectò mala sis arbor necesse est.
Hoc est porro quod malam facit arborem, nem-
pe si nullos fructus ferat, aut pauciores quàm fer-
re deberet, aut omnino malos: sic planè homo
malus dicendus est, si vel nulla, vel pauciora bo-
na faciat vel denique si plura mala quam bona
edat opera. Ex operibus namque velut è fructu
arbor cognoscitur. Ex fructibus eorum cognoscetis
eos.

Id. de Div.
Nom. c. 4.

1. 2. q. 18.
a. 4. ad 3.

Ecc. 9.

Sed unde agnosceretur fructus? Unde opus esse
bonum vel malum discernatur. Ex hac nimirum
regula quam post D. Dionysium tradunt omnes
Theologi. Bonum ex integra causa: malum ex
quovis defectu. Sic exprisse S. Thomas: Non est a-
ctio bona simpliciter nisi omnes bonitates concurrant:
quia quilibet singularis defectus causat ma-
lum, bonum autem ex integra causa. Unde & illud
est Sapientis, Qui in uno peccat, multa bona
perdet; Sive ut habent Septuaginta, Bonitatem
perdet; Quia ex uno defectu deficit bonum quod
non consistit sine suis causis.

Causæ verò sine quibus non est bonum, referri
possunt ad has vulgares quatuor quæ dicuntur
Materia, Forma, Efficiens, & Finis. Debet esse
materia seu objectum bonum vel saltem indiffe-
rens & non malum. Nam si quid ex objecto suo
malum est ut mendacium, vel ex accidenti, ut res
verita vel non ordinata, licet aliæ fuerint causæ,
tota peribit actio. Sic de cæteris ratum est cau-

sis: tamen si materia, finis, & efficiens adsint, sola-
que desit forma, totum deest. Iustè quod iustum
est prosequeris. Efficiens dicitur homo liber & in-
gratia. Nam si peccator est, vel non liber, nihil
agit ad æternæ vitæ præmium, quidquid bonum
& bene agat. Charitatem autem non habeam, ni-
hil mihi prodest. Denique finis est tam necessarius
ut propterea Dominus dixerit: Si oculus tuus fue-
rit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit:
OCVLVM hic accipere debemus ipsam intentio-
nem, inquit sanctus Augustinus de qua ipse fuit,
& S. Gregorius in Moralibus.

Ex his verò patet quod hic præcipue spectan-
dum est, longe plures esse malos quam bonos,
quia lógè facilius est in homine, sive in humanis
actionibus reperiri unum defectum seu unã de-
ficientem causam, quam totas simul colligatas?
Non est qui faciat bonum. Dominus de celo pro spe-
xit super filios hominum ut videat si est intelligens
aut requirens Deum. Omnes declinaverunt, simul
inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum, non est
usque ad unum. Id est tam pauci sunt qui coram
Deo & absolute bonum faciunt, ut vix unus è mul-
tis reperiat. Non desunt quidem qui multa bo-
na faciant, sed illa quæ videntur hominibus bo-
na, non sic videntur Deo, quia non constant suis
causis, Semina verunt triticum, & spinas messu-
runt, hereditatem acceperunt, & non eis proderit,
confundimini à fructibus vestris. Hoc est cæcè
pavendum.

II. PUNCTUM.

SED in te, hæc ratio valet, in te facilius reperitur
defectus ex quo est malum, quàm integra causa
quæ est necessaria, ut bonum esse possit.

Tu quis es qui hæc legis? Nonne homo? Non-
ne vanitati similis? Nonne venundatus sub pecca-
to? Nonne is cui malum adhaeret? Nonne is qui
videt aliam legem in membrum suum repugnanti legi
mentis sua, & captivantem se in lege peccati quæ est
in membrum suum? Nonne hæc in te invenis, nonne
hæc in te vides & sentis? At verò illa sunt prop-
ter quæ facilius in unoquoque reperitur defe-
ctus quàm integra boni causa. Illa sunt quæ nisi
omnino reprimantur, causæ sunt defectuum om-
nium: aut si ex aliqua parte reprimantur, tan-
torum sunt causa defectuum quanta pars super-
est reprimenda. Claudicare verunt à semitis suis.
Nonne hic est defectus animi sicut & corporis,
Claudicare? VS QVE QVO claudicatis in
duas partes?

Deut. 6.

1. Cor. 13.

Luc. 11.

28. Mor.

c. 13.

Pf. 13.

Bellarmin.

1er. 12.

Pf. 143.

Rom. 7.

Pf. 17.

3. Reg. 18.

Aut

Aut itaque est omnino comprimendū quod in te deficit, aut aliquid semper deficiet: aut comprimenda est vanitas seu illa propensio, quæ te ad vanam tui consecrandam famam trahit, aut decrit finis in cunctis tuis operibus. Aliquoties defuit! Aut coercenda libido illa quæ te ad opus ex genio, & non ex ordine, non ex intuitu divinæ voluntatis attrahit, aut decrit operi suæ materia, suave forma; non erit illud opus quod vellet Deus, non erit illa forma quam adhiberi vellet. *Si in die jejuniij tui invenitur voluntas tua, non est jejunium quod elegit Dominus, cum veniretis in conspectum meum, quis quaesivit hac de manibus vestris?* Quali diceret, licet ea sacrificia quæ immolatis, sint à me ordinata, & materiam contineant boni operis, quia tamen non ea facitis qua religione & pietate vellem, non sunt mihi grata, quia deest illis sua forma, virtus, suum decus, & proinde facta sunt mihi potius molesta, laboravi sustinens.

Sic planè tecum reputa de his tuis operibus quæ vel ex amore proprio, vel ex incuria & negligentia facis. Nonne vides quantum illis desit eius perfectionis & excellentiæ quæ à te requireretur? Tantum puta illis deesse suæ formalis & efficientis causæ. Nam quæ forte sufficerent, a laico vel à novitio facta, multum deficiunt in te spectata, si plus quam à laico vel à novitio, requiratur à te Deus. Hinc nempe erunt turcausarum differentia, diversusque valor. Spectatur ætas Agentis, conditio, status, vocationis tempus, gratiarum numerus, talentorum qualitas, cæteræque spiritus divisiones. Uode tu quantum ætate proventus es in divino cultu, si ætati operatua non respondent, tantum deficiunt ab integritate & plenitudine quam ex illa tot annorum persona religiosi derivare debuerant, diciturque tibi; *Appensus es in statera, & inventus es minus habens. Quid respondebis?*

III. PUNCTUM.

QUA igitur ratione fit, ut plures dici possint mala quam bonæ arbores: eadem prorsus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor. Nam non erit in te fructus bonus, non erit in te bonum, non erit ex integra causa, non erit conforme statui, non respondens ætati & gratiæ, non adimplens eam justitiam quam ex accepto talento debes operari. *Ventus urens sicca vit fructum eius: marcuerunt & arefacta sunt virga roboris eius. Quis ille ventus urens, unde tanta sic-*

cas & ariditas, nisi vana ipsa Gloria qua fit ut aliud quam velit Deus opereris, vel alio modo vel sine; sicque desint operibus tuis suæ causæ: & desint esse bona & probata opera? *Iniquitates vestra declinaverunt hæc, & peccata vestra prohibuerunt bonum à vobis.* Id est, impediverunt, quo minus illud censeretur bonum quæ vos bene facere putabatis.

Hoc est verò quod te non advertentem decipit, cum sit aliquid partim boni partim mali quod agis, tu parte boni respecta, malum non intueris quæ cum inficiat totum opus, nihil ex opere tuo superest præter inanem illam quantum de illo habes opinionem. *Quidquid tetigerit, immundus, immundum faciet.*

Nec mireris id esse in morali statu, quod frequentissimum est in naturali. Vides sæpe in formis remissis plurimum esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum quod multum habeat frigiditatis; ita planè in virtutibus & bonis operibus tuis tam multa sunt admixta mala, ut non virtutes sed vitia potius dicenda sint. Blandiris tibi forsitan de devotione, de obedientia, de humilitate aut de aliqua demum virtute quam exerceas: at non vides, quorū quantumque simul indevotionis, inobedienciæ & superbiæ committas actus: verèque de bonis tuis spiritualibus dici possit, quod Propheta de terrenis Judæorum, *Oliveta vestra & ficeta vestra comedit eruca.* Totum absumit vanitas vel negligentia.

Atque hinc pavenda illa expositulatio, quæ sæpe alias tum ve d hie oportundè à Domino: *Scio opera tua quia nomen habes quod vivas & mortuus es. Esto vigilans & confirma cetera quæ mortitura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In menta ergo habe qualiter acceperis & audieris, & serva & pœnitentiam ago. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur & nescies qua hora veniam ad te. Quid autem veniens, de sterili arbore Colono sit dicturus jam ipse dixit: *Suscide illam, ut quid etiam terram occupat?**

Videri multa possunt in singulis partibus quæ huic servant Veritati, præsertim verò in 1. parte, Die 3. & 4. Januarij. Feria 5. Hebdomada 3. post Epiph. In 2. parte, Dominica Septuagesimæ Feria 2. Hebdomada 2. in Quadragesimæ, Feria 5. Hebdom. Passionis. Feria 4. Hebdom. 4. post Pascha. Die 1. Maij ubi hæc in primis oportuna Veritas.

Si tempus respicis comparandæ tibi virtutis

S. Ber. ex If. 58.

Ibid. 1.

Dan. 5.

Ezech. 19

Ier. 3.

Num. 19.

Amos 4.

Apo. 3.

Luc. 13.

tutis, vix ullam tibi comparatam respicias.

In 3. parte Feria 2. Hebdom. 1. Sabbato Hebdom. 5. Feria 5. Hebdom. 8. Fer. 2. Hebdom. 9. Die 6. Augusti. In fine ubi devotis religiosis, unde hæc commodè depropi possint.

Religiosus aut quisvis alius infra vel supra regulam aut sortem vivens, ficus est ficum non ferens.

CUM sint autem Evangelij plures aliæ diversæque partes vide ad singulas, quid referri possit aliunde depromptum,

Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium.

Hæc sunt apostolatus & perfectioris vitæ duo signa ceteriora, velle abstinere libenter ab omnibus bonis, & omnia mala sustinere.

In 1. parte, Die 2. Decembris.

Sæpe videtur esse charitas, & est magis carnalitas.

In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 1. post Octavam Pasche,

Loquendo de divinis, quanto magis lucet quam ardes, tanto minus in te divina lucet charitas.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Octavam Pasche.

Qui eminentior est in illa quæ dicitur eminentis scientia, minus inter homines eminere cupit.

In 2. parte, Fer. 3. Hebdom. Pentecostes.

Amori potius ab amore timendum est, quam à timore.

Sabbato Hebdom. Pentecostes.

Optabilius bonum bellum, quam mala pax.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. decim, qua tota est de missionibus, de modo ac materia concionandi.

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Affectum probat effectus.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 9.

Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratorem deberet reddere.

Quantò minus puniri timet infructuosus, tantò jam magis punitus est.

In 4. etiam parte Sabbato Hebdom. 19. Feria 3. Hebdom. 21. tota penæ Hebdomada 23. Feria 5. Hebdom. 27.

Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

Malæ vitæ mors bona, rara est.

In 4. parte, tota Fer. Hebdom. 23.

Sicut prima & puerilis ætas index est securitæ vitæ præsentis, ita hæc vita præsens indicium est futuræ post æternitatis.

In 3. parte, Die 24. Iunij.

Omnis arbor bona bonos fructus facit

Salutis animæ nulla est certior certitudo, quam in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. parte, tota penæ Hebdom. 5. post Epiph. ubi de vocatione cuiusque status, qua tanto est perfectior, quanto magis sua respondet arbori seu perfectioni specificæ.

In patris major est servi Dei fidelitas.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 6. post Epiph.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.

Ad memoratas supra veritates de modico cuiusque fructu nec non de pena consequente, possent hæc adungi.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Sabbato Septuagesima.

Nimia

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. parte, Feria 2. Sexagesima.

Verbum Dei non redit vacuum: aut profit necesse est accipienti: vel obfit,

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 8.

Vide & in 4. parte, Fer. 6. Hebdom. 24 ubi de divite Epulone.

Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum.

Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. 2. Tim. 2.

In 1. parte, Die 1. Januarij.

Frustra multiplicas medicamina, santitas non erit tibi: Quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. post Epiph.

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est cur ex illis forte non sis,

In 2. parte, Dominica Septuag.

Si ordinatis ad salutem mediis non uteris, Mediatore Christo abuteris.

Sabbato post Quinquag.

Qui sibi non contradicit in suis malis desiderijs, sibi contradicit in bonis.

In 2. parte, Dominica 5. post Pascha.

HAC Hebdomada, quicquid post Sermonem Domini proximè dictum, vel factum refertur ab Evangelistis, ita consideratur, ut ad septem præcipuas Virtutes referatur: quarum aliæ sunt tres theologicæ; aliæ quatuor cardinales. Omittitur tamen historia Leprosi mundati quia de eo per integram Hebdomadam actum est in prima parte, Dominica & Hebdomada tertia post Epiphaniam.

FERIA SECUNDA.

DE FIDE CENTVRIONIS A CHRISTO DOMINO COMMENDATA.

Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Matth, 8.

VERITAS PRACTICA.

Majoris est animi se Divinae fidei supponere, quam se illi opponere.

RATIO EST, Quia majoris est animi seipsum vincere quam a seipso vinci.

Sed qui se divina supponit fidei, seipsum vincit: qui se vero illi opponit, a seipso vincitur.

Ergo majoris est animi se divina fidei supponere, quàm se illi opponere. Quod tamen pauci putant.

I. PUNCTUM.

CUM introisset Capharnaüm Dominus, accessit ad eum Centurio, qui in ea civitate præsidio Romanorum præerat, ac proinde Gentilis erat, sed credens in Deum & in

Christum.

Luc. 7.

Christum. Accessit autem primò per seniores Judæorum. Deinde per amicos suos: ut est apud sanctum Lucam; ac tertio per semetipsum cum Christus jam vicinior esset domui, ut interpretatur sanctus Chrysostomus. Tum verò conveniens Dominum, his eum rogabat Verbis, *Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, male torquetur. Cui statim Dominus: Ego veniam & curabo eum.* At ille, *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, *vade & vadit; & alij veni & venit: servo meo, fac hoc & facit:* Quasi diceret, ut interpretatur sanctus Augustinus, ego sub potestate Tribuni mei & Cæsaris constitutus, & merus homo, si quid subditus meis impero, mox obtineo: quaniò magis tu qui sub nullius es potestate, & præes omnibus creaturis, ut pote filius Dei, poteris imperio tuo quidquid volueris, ad autem audiens **JESUS**, miratus est, seu mirantium more se habuit, & ita locutus est ut astantes idem admirari atque imitari doceret: *Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.* Non inveni, qui tam pie, tam facile, tamque certò crederet.

Alio quidem & diverso sensu poterant Ethnici & politici homines mirari hanc Centurionis facilitatem in credendo, quod vir nempe militaris & generosus, nimis se videretur abjicere, nimisque de magnitudine animi detrahere, sese summittendo dictis huius hominis. Sic enim selecta illa ingenia quæ dicuntur fortia, sic tantum de fortitudine ingenij detractum putant, quantum facile est in credendo ingenium. At contra Dominus sic miratur & admirandam præbet Centurionis fidem, ut Centurionem propterea maximè laudet ab animi præstantia & fortitudine, tantumque ablit, ut aliquid de generositate sua credendo detraxerit, quin potius, sic se præstet ingenio, & animo fortem ostenderit, atque ita promeruerit sanitatem servo suo: *Vade & si, ut credi disti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora.* Hinc ergo nata veritas modò expendenda & nunquam ex animo deponenda, Quod, quidquid dicant sui adulatorum & adoratorum ingenij, longè majores est animi divini se fidei supponere quam se illi opponere.

Joan. 9.

Ratio est ita evidens ut evidens ut mirum sit non videri ab his qui se perspicaciores autumant nisi forte illi sint de quibus Dominus: *In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident*

videant; & qui vident, cæcificent. Sic autem breviter & dilucidè procedit ratio: longè majoris est animi seipsum vincere, quàm à seipso vinci: in hoc enim sita est ipsa virtus quæ dicitur animi fortitudo. *Revera*, inquit sanctus Ambrosius, *l. 1. de officiis, jure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit.* Et Clemens Alexandrinus: *Magni animi virtus non solum in ferendis casibus, sed etiam in eo quod resistat voluptati & cupiditati, dolori, & ira, & in summa cuius rei quæ nos vel ut vel fraude aliqua illicet.* Sic sanctus Papa Gregorius: *Quid fortius quàm omnes animi sui motus rationi subigere, omnia carni desideria, & vitia virtute frangere, proprias voluntates abjicere, contemptu visibilibus, ea quæ non videntur, amare?* Unde & Salomon ait: *Melior est patiens viro fortis, & qui dominatur animo suo, expugnatoris virtutum.* Prov. 16.

Lactantius denique fusè id prosecutus: *Ille, l. 1. de lib. inquit, solus vir fortis debet judicari qui temporans est, moderatus & justus.* Et post multa de Herculis laboribus; *opera sunt ista fortis viri, hominum tamen. Illa enim quæ vicis fragilia & mortalia fuerunt. Nulla est enim, ut ait Orator, tanta via qua non ferro ac viribus debitarum frangique possit. At animum vincere, iracundiam cohibere, fortissimi est, qua ille nec fecit unquam nec potuit.* Hac quis faciat non modò ego eum cum summo viris comparo, sed simillimum Deo iudico. Vellem abjecisset de libidine, luxuria, cupiditate, insolentia, ut virtutem eius impletet quem similem Deo iudicabat. Non enim fortior iudicandus est, qui leonem quàm qui violentiam in seipso conclusam feram, superat iracundiam; aut qui rapacissimas volucres despicit, quàm qui cupiditates avissimas coerces. Et quæ plura pergit ex quibus ita patet fortis & magni hoc esse animi, seipsum vincere, ut si à seipso vincaris, minimè magnus nec fortis unquam haberi possis. *Abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentes.* Thren. 1.

II. PUNCTUM.

SED qui se divina supponit fidei, seipsum vincit: qui se verò illi opponit, à seipso vincitur.

Hoc est enim seipsum vincere, cum quidquid in nobis contra Deum, rectamque rationem insurgit, restrainamus & subjicimus Deo: sicut è contra ille à seipso vincitur qui rectæ rationi oppositis moribus cedit, siye illi sint animi siye corporis motus: nam hæc est ordinata contentio partium hominis, ut, quemadmodum rationi appetitus, ita & Deo subordinatur ratio: Unde id tandem fit, ut, sicut

sicut appetitus naturalis aut ratio quæ dicitur inferior, multa suggerunt contra divinam fidem; sic planè is se vincat qui appetitum & humanam rationem divinæ subijciat fidei; vel à seipso vincatur qui divinam fidem humanæ subijciat rationi. In carne ambulantes, inquit Apostolus, non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes: & omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatē redigentes omnem intellectum, in obsequium Christi. Quasi diceret, ubi agitur fide, non spectamus quid caro vel humanum ingenium suadeat: in dō si quid forte suadet quod repugnet fidei, habemus arma parata quibus id expugnemus: & hæc arma non sunt humanæ artes, non politicæ formæ loquendi vel agendi, non Sophismata philosophicæ, non aliud denique quo solent uti homines huius sæculi peritiores: sed arma sunt longè his potentiora, potentiam quippe divinam continent, arma sunt ipsa fides, ipsa divina autoritas cui fides innitur, & quæ qui armantur tam potentes sunt ad expugnanda cuncta quæ sese contra opponunt, ut nihil sit tam altutum & munitum quod non deiciant; nihil tam altum & eminens quod non subijciant fidei. Atque ita intellectus ipse humanus, ne quid forte humanum ratiocinari præsumat, quasi constructus & captivus tenetur, ut obsequatur Christo, sicque sit tandem ut dum quisque fidelis sic se supponet fidei, seipsum vincet: & sic de unoquoque fideli Christus triumphabit. *Hæc est victoria qua vincit mundum fides nostra.* Et hæc ipsa fides, armatura est qua certamen inicitur & qua comparatur victoria. *In omnibus sumentes scutum fidei. IN D.V.T.I. lorissam fidei.*

3. Ioan. 5.
Ephes. 6.
1. Thess. 5.

III. PUNCTUM.

MAJORIS est igitur animi divina se fidei supponere, quam se illi opponere, Nam sic te animus vincit dum se continet ne quid contra fidem opponat; dum se vero vincit animus, fit se ipso major, & quò se magis vincit, eo se majorem facit. *Magnarum hic vigor est mentium, inquit sanctus Leo, & valde fidelium lumen est animarum, incunctanter credenti quæ corporeo non videntur intuitu; & ibi figere desiderium quò ne queas inferre conspectum.* Sic apud S. Hieronymum *viscere quantum sit ardor bene credentium? audi Hayneusque Pars tertia*

Serm. 2. de Asc. Dom.

Ep. 61. ad Pamma.

Apostolus: & si nos, aut Angelus de celo aliter Evangelizaverit nobis, anathema sit. Id est, in eo maxime apparet vis animi & vigor eorum qui credunt, quando sic credunt, ut, quidquid contra fidem apparet, quantumcunque appareat credibile, statim excrucientur.

Nihil certe debilius ingenio quod nihil potest credere nisi quod intelligat. Primum enim ignorat quid sit fides: deinde ita de se præsumit, ut putet posse intelligere quo credenda proponuntur. Ac tertio denique se universa Ecclesia cui promissit Deus infallibilitatem fidei, prudentiorem, peritiorē & perspicaciorem fingit, quæ insaniâ quid insanius fingi potest? Unde illud egregium Divi Augustini. *Disputare contra id quod universa Ecclesia sentit, insolentissima est insania.* Ep. 118.

Eant nunc & se jactent fortiora ingenia, debilitatem nostram irideant, suam unam depreciantur fortitudinem. Ecce illius viri judicio qui omnium consensu ingenij fuit excellentissimi, non alij quàm insolentissimè insani sunt iudicandi. Irane verò qui sint dementes, sint mentis & animi fortioris? Audiant verò Prophetam, si quid super sit bonæ mentis: *Cum fuerit velut quercus defluentibus foliis, & velut hortus absque aqua: erit fortitudo vestra ut faveilla stuppe, & opes vestrum quasi scintilla, & succendetur utrumque, & non erit qui extinguat.* Id est, ocyus tardius præclarum illud vestrum ingenium apparebit quam fuerit acidum & inane; apparebit fortitudo illa præterita & præsumpta quàm fuerit stuppea, straminea, fictitia & omnino nulla. Apparebit ex aliis vestris operibus quam imbecillus esset animus, cum nihil forte, nihil solidum, nihil diuturnum, nihil permanens & sibi constans efficiatis; sed vestra omnia sentillant solum & lucescunt ad momentum, tum statim evanescunt.

Sic planè, nihil imbecillius in agendo & patiendo quam qui se animo jactant ita fortes ut nihil credant nisi quod animo placuerit: nutant in omnibus, palpant in meretricie, duces exaci, *Judas.* *met ipsos passentes, nubes sine aqua quæ à ventis circumferuntur, arboris autumnales, infructuosæ, bu mortæ, eradicatæ, fluctu ferri maris, desquamantes suas confusiones, sidera errantia quibus procella tenebrarum servata est in æternum.* Id est, præter inanem sonitum & effusam iactantiam nihil in eis est.

At vero vetè credentibus nihil est fortius, nihil generosius non modò in eo quod credentes se ipsos vincunt, sed quod ubi semel se ipsos sic vicerunt, inde ad alia quantumvis ardua sic se

Hebr. 11. fortes præbent, ut manifestè appareat nihil esse fide ac fideli majus & fortius. Lege Apostolum ubi fortiores quosque veteris testamenti nominatim compellat, & à fide omnes fææ fortitudinis commendationem habere testatur. In uere unum Abrahamum qui Pater omnium creditur dicitur, quantæ opus fortitudinis est aggressus, cum Isaacum filium immolavit. Nonne à fide hæc eius fortitudo profecta est? At quanta quanta fuerit eius fides nonne in eo præcipuè excelluit, quod supra omnem intelligentiam crederet, quod seipsum prius credendo inacta-

ret quam filium: atque in seipso sic ma&ando, sic vincendo, sic fidelis, sic fortis, sic iustus & sanctus est habitus, ut esset cæteris documento majoris esse animi sic fide divinæ fidei supponere quam se illi opponere. *Non est enim scriptum: tantum propter ipsum, inquit Apostolus, sed & propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit JESUM Christum D. N. & mortuum.* *Ibid.*

Increduli & subuersores sunt tecum. Attende diligenter. Et Vide quæ multa passim de fide proponuntur. Ex. 1.

FERIA TERTIA. DE SUSCITATO VIDUÆ FILIO IN CIVITATE NAIM.

Et de spe retinenda in deploratis rebus.

Noli flere. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA.

Non certius in spem itur, quàm contra spem.

RATIO EST, Quia tunc magis & melius speratur in diuino, cùm spes est purior, seu cùm in diuino solum speratur.

Sed quando humana desunt subsidia, tunc spes ipsa potest purior.

Ergo & major & certior; ergo & cò melius speratur, & cò magis sperandum est in diuino quo humana desunt subsidia. Ergo & non certius in spem itur quàm contra spem, exemplo Abrahami qui, ut scribit Apostolus, contra spem in spem credidit. Contra id scilicet quod naturaliter fieri poterat, credidit & sperauit diuinitus eventurum.

Rom. 4.

I. PUNCTUM

ET factum est, inquit sanctus Lucas, post sanati Centurionis seruum, Deinceps ibat (Iesus) in civitatem qua vocatur Naim: & ibant cum eo Discipuli eius, & turba copiosa. Cum autem appropinquaret porta civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue & hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa. Quam cùm vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: noli flere. Et accessit, & tetigit loculum, illi autem qui portabant, steta-

runt, & ait: adolescens tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui. Et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum dicentes: quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam.

Nihil hinc difficile quoad intelligentiam: multa verò sunt quæ voluntatem cum Dei gratia in spirituales & divinos affectus excitent, de quibus in quarta parte, Dominica decima quinta, cujus est hoc Evangelium. Nunc quoniam ad virtutem spei referitur consideratio: contemplare tantisper quàm deploratæ res essent hujus Viduæ quæ filium suum unigenitum deflebat mortuum: Et tamen illi tunc ait Dominus: Noli flere, Bene spera, resurget filius. Sic planè nobiscum agit per scripturas suas: sic moerentes consolatur, sic ne desperemus in ipsis desperatis rebus adhortatur, sic ut magis tum speremus provocat, quia nunquam certius in spem itur quàm contra spem. Nunquam securius sperandum in diuinis subsidiis quàm cùm humana desunt. Quæ centè veritas si semel persuaderi possit, multum valere poterit ad corroborandam nostram confidentiam; quia omnem profus tollit diffidentiam, cùm concludat eo vel maximè sperandum esse tempore quo solemus magis diffidere de diuinis subsidiis.

Sic autem facile suaderi potest: nam tunc vel maximè spes est certa & secuta, quando est pura

& Gnera; quando purè & solum speratur in Deo, & nulla simul in creatura. Multum enim deducit de ea spe quam in se haberi vult Deus, quando simul speratur in re humana aliqua, unde licet ipse Dominus utatur creaturis ab subsidium suum nobis conferendum, vehementer tamen cavet ne in ipsis confidamus, & potius illas subtrahet, & subministrabit media quædam minus apta & idonea si quem præcedit, ut agnoscamus evidentius totum à Deo provenire opus. *Multus tecum est populus*, ait Dominus Gedeoni. *nec tradetur Madian in manu eius, ne gloriatur contra me Israel, & dicas, metu viribus liberatus sum.* Itaque ex triginta duobus millibus qui aderant, primò quidem viginti duo milia recesserunt; tum vero ex decem millibus trecenti tantum selecti sunt qui pugnarent in adversarios: & modus pugnandi sic determinatus fuit, ut loco gladium, lagenas vacuas simul ac lampades manu gestarent, easque inter se comploderent & confringerent; neque aliter hostes aggredierentur. Cur ita porro? Ut spes militum scilicet esset purior, ut purius in uno Deo sperarent; non in suis armis & viribus quæ nullam ad certandum & vincendum habebant aptitudinem. Sic, quæ stulta sunt mundi, elegit Deus ut confundat Sapientes: & infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia; & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus: & ea quæ non sunt ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriatur omnino caro in conspectu eius: Atque ut qui sperant in eo, verè possint dicere, *Exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo, itane verè posses orare?*

II. PUNCTUM.

SED quando humana desunt subsidia, sic spes in uno Deo purius figi potest.

Non est quidem expectanda extrema necessitas ut recurratur ad Deum, cum in ipsarum usu facultatum plus in Deo semper quàm in rebus sit sperandum: sed nescio qua infidelitate animi fit, ut, dum adsunt facultates & media comparandis rebus quas volumus, longè magis in ipsis confidamus mediis quàm in ordinatione divina quæ his vult uti. Quod ex eo vel evidenter apparet, quod, quando subtrahuntur illa media, tum plane toti diffidimus, quasi Deo sublata esset potestas nos adjuvandi, vel quasi tota vis & potestas sperati adjutorij esset posita in illis mediis, & non in Deo. *Nunquid manus Domini in valida est? Et malè locuti sunt de Deo: dixerunt, nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? Nunquid*

& panem poterit dare, aut parare mensam populo suo. Ideo audivit Dominus & distulit, & ignis accensus est in Israhel, & ira ascendit in Israhel, quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutarum eius.

Desint ergo oportet illa humana subsidia, si-
musque in arcto positi sicut Rex Josephat & qui cum eo erant, ut possimus in uno Deo verè sperare & dicere: *In nobis quidam non est: antea fortitudo ut possimus huic multitudini resistere quæ irruit super nos: sed: iam ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Tum verè hujus Regis putra & sincera spes erat quia non erat aliud in quo speraret. Quod ex eo plurimum confirmatur, quod, cum paulò post fecisset foedus cum Ochozia Rege Samariæ ut si reduceret hostes, ab eo juvaretur, minus spei retinuit & confidentiæ, minus purè & sincerè in uno speravit Deo. Unde & illi dictum à Domino: *Quia habuisti foedus cum Ochozia, Percussit Dominus opera tua, contritaque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.* Ac propterea forte dictus est ambulasse in via patris sui Asa, Qui Rex alioquin probus, religiosus & confidens Deo, tamen aliquando minus purè illi uni confisus est: unde & à Propheta quodam sic est argutus: *Quia habuisti fiduciam in Rege Syria, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syria Regis exercitus, de manu tua. Nonne Aethiopes & Lybii multò plures erant quadrigis & equitibus & multitudine nimia, quos cum Domino credidisses, tradidit in manu tua? Oculi enim Domini contemplantur unam versam terram, & præbent fortitudinem hiis qui corde perfecto credunt in eum. Sultè igitur egisti, & propter hoc ex presenti tempore, adversum te bella consurgent.*

Nota illud perfecti corde. Quasi diceret, qui purè & sincerè credunt aut sperant. Neque enim iste Rex omnino non speravit in Deo, sed non perfecte non purè quia videlicet simul fidèbat in humanis aliis subsidiis quorum si fiduciam abjecisset, puriori & perfectiori corde sperasset in Domino. Quod & rursum illi eidem Regi obiectum est cum ægrotaret, multisque medicis abundaret, *Magis in eorum arte confisus est quam in Domino.* Et idcirco tam parum in Deo sperasse dicitur ut *nec eum in sua infirmitate quastruisse dicatur;* Non quod forte omnino non quaesiverit, sed non spe illa pura qua quaerendus & implorandus erat, & qua eum quaesivisset, si tot medicos non habuisset.

O quàm verò dictum de probatis & fidelibus

Judicum 7.

2. Cor. 1.

Esther 14.

Num. 11.
Pl. 77.

2. Par. 20.

Ibid.

2. Par. 16]

Ibid.

Dei servis, quod fidem sive spem suam nunquam mutant ab eo; Sive illis ad sint sive desint humana praesidia, nam qui minus sperat quando desunt humana, quam quando adsunt, illi spem suam mutant.

III. PUNCTUM.

ERGO non certius in spem itur quam contra spem; Non certius & securius speratur in divinis, quam cum desint humana in quibus simul spectetur: quia non certius speratur in Domino, quam dum in eo uno pure speratur: nunquam vero purius in eo uno speratur quam cum alia desint in quae spes dividatur & corrumpatur, *Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus praeter me. Ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruire: Quasi dicat, possunt quidem in subsidium vocari creaturae prout à me sunt ordinatae in talem finem: sed sic semper subsidium creaturae separetur à subsidio Creatoris, quasi aliud esset quod à creatura, & aliud quod à Creatore recipitur, nam unus est Deus à quo & ipsa creatura recipit quidquid confert subsidii, & sine quo nihil potest. Unus est proprie Deus qui rem omnem conficit, ille est qui mortificat & vivificat, qui percutit & qui sanat. Creaturae sunt velut instrumentum quibus ad nutum utitur, & sine quibus aequè posset solus quidquid cum illis facit. Vel sic interpretare: *Ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam & ego sanabo: Quasi diceret, tunc maxime adero laturus opem invocantibus me, quando dejecta erunt omnia, si tum**

in me sperent: occidam idcirco & percutiam, ut de occiso & de percusso speretur, & tum eos vivere faciam & sanabo. Quia tum spes erit purior spes erit certior, & sic in me sperarem nunquam expectatione sua defraudabo. Sic Psaltere Regius: *Cum occideres eos quarebant eum, & revertentur, & diluculo veniebant ad eum. Et commemorati sunt quia Deus adiutor est eorum: & Deus excelsus, redemptor eorum est: Ac rursum: Et humilitum est in laboribus eorum, infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret: & clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberavit eos.*

Sic unusquisque ut speret in desperatis rebus, apud Propheta: *Qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Quod etiam illud Jobi transferri potest: Lignum habes spem: si praecisum fuerit, rursum viruere, & rami eius pullulant. Id est, quod res magis accisae sunt & diminutae, eo spes humana minor est, sed divina major esse debet: quantum humana deficit, tantum divina sufficit.*

TUMULUS HUMANAE CONFIDENTIAE SUNT INCUBABULA DIVINAE SPEI.

Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo, tum vel maxime spei puram & certam in eum figam. Haec est spes confessa, quam vixit Apostolus, in declinabilem, id est, firmam & constantem retinendam. Tibi hoc praecipue dictum puta, quia in hoc praecipue deficiis. Et prope illi similis es de quo apud Jobum dicitur, Non credis quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens undique gladium.

Vide alibi passim ubi de confidentia

FERIA QVARTA.

DE MULIERE PECCATRICE QUAE DILEXIT MULTUM.

Et de Charitate in Deum.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA

Quae charitas dicitur universa delicta operire, ea prius dicenda est universim aperire.

RATIO EST, Quia Charitas non operit delicta nostra nisi quatenus ipsa delicta remittuntur. Sed non remittuntur nisi aperiantur. Ergo quae Charitas delicta operit, ea prius aperit; & quanto planius aperit, tanto plenius operit.

I PUNCTUM.

CIRCA hoc tempus, & in Civitate quadam Galilaeae, ubi tum morabatur Dominus, contigit quoddam de Muliere peccatrice conversae, quae putatur esse Maria Magdalena, narrat sanctus Lucas, post Sermonem quendam à Christo habitum cum Discipulis sancti Joannis Baptistae, de quibus alias Regalae, inquit, Dominum quidam de Pharizaeis ut man-

6111.

erat cum illo, Et ingressus domum Pharisæi, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in Civitate peccatrix: ut cognovit quod accubisset in domo Pharisæi, attriuit alabastrum unguenti, & stans retro fectus pedes eius, lachrymis capiti rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat.

Videri possunt apud Evangelistam reliqua, & imprimis expendi quæ Dominus ipse testatur de multa eius Charitate qua factum est, ut ei remissa fuerint peccata multa. Hæc est enim Charitas de qua dicitur à Sapiente in Proverbiis, quod *in omni veritate delicta operit*, sive ut referunt sancti Petrus & Iacobus, *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Quæ quidem de Charitate proximi deque eius delictis ab ea sufficere intelligi possent: sed nos hic ad Charitatem Dei referimus, & ad propria nostra delicta quæ per illam Charitatem qua Deum diligimus sic operiuntur, ut ea prius aperiantur; Neque enim aliter Charitas operit quin ante aperiat; & tamen illud plenius, quam vult ad planius.

Quod cum sit ad proximum uberrimum, tum præcipue modo est expendendum, ut discamus quamclare, quam distinctè, quam plinè cuncta sint in confessione detegenda, si volumus ea plenè tegi & operiri. Et ratio quæ affertur, exemplo Magdalene plurimum illustratur sicut & huius exemplum ex allata ratione magis declaratur. Quid est enim quod in illa muliere & in nobis Charitas universa delicta operiat, nisi quod ipsa delicta remittat, vel quod id est, nisi quod per illam Charitatem remittantur, sive, ut vocantur dispositivè, sive formaliter, sive meritorie, nihil ad rem nostram refert, cum hoc certum sit & indubitatum, quocumque id fiat modo, sic Charitate operiri & tegi peccata, ut vel ea semper Charitas remittat operiendo, vel nisi remittat, nunquam operiri neque regat.

Quodcumque horum verborum adjungatur in Scriptura cum voce peccatum significante, non alium efficit sensum quam remissionem peccati. Beati quorum remissa sunt iniquitates; & quorum relicta sunt peccata, id est, remissa, sic enim de more Hebræorum pars una verus, explanat aliam. Sic cum idem dicit, *operuisti omnia peccata eorum*; Idem prorsus est ac primò quod immediatè dixerat, *remissi sunt iniquitates plebis tuæ*. Sic ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur. Id est, non remittas saltem quoad ætatem sed semper eorum peccatum vindica.

Quid enim aliud esse possit, operiri & tegi peccatum coram Deo nisi esset remitti? An possit esse peccatum in homine, & sic tegi ut non videret illud Deus? Quo tandem velo tegetur, quo tegumento possit operiri? Non certe Charitatis quæ tam fidelis est Deo suo, ut ipsa etiam peccatum videre non possit quin oderit, & odiendo tollat. *Qui diligitis Dominum, odite malum*; Id est, ostendite vos verè illum diligere, odiendo malum.

II. PUNCTUM.

SED non remittuntur peccata nisi aperiantur.

De venialibus quidem non est necesse omnia sic aperiri, ut non possint omitti aliqua, quia nec necesse est omnia simul remitti ut aliqua remittantur, & sunt præterea plures alij modi quibus aliter remitti possint quam confessione. De mortalibus itaque sola est quaestio, quæ tamen ita esse videns, ut nulla de his superesse possit dubitatio, quin omnes omnia teneantur aperiri quantum quidem meminisse possunt, & quin omnes in hac parte suæ satisfaciant conscientie. Verum ut alias est observatum, nimis verum est & nimis viget illud Sapientis Proverbiū, *Anima dolosa errant in peccatis*, Sicut quædam scilicet sibi dolosæ animæ, quæ dolo malo sua sibi tegunt peccata, ne cogantur ea confiteri & deponere, aut si prorsus ea sibi non possint ita tegete quin appareant, fingunt sibi tamen non esse adeo gravia ut sint mortalia, nam mortale quidem sibi videntur detestari; nollens aliena surripere, sed tamè sibi servare aliqua, quæ sciunt non esse sua non verentur. Nollent actum fornicationis aut adulterij committere, sed tamen affectus in corde pravos fovere & congressus liberos habere non reformidant; nec aperire ea in confessione, aut tam leviter, quasi nihil esset, quia non putant esse mortalia; nollent enim mortale ut sibi fingunt, & cum præterea nolint ea deponere, nimio enim rerum aut personarum affectu detinentur, nō possunt de his conteri vel atterire, proinde nolunt de his confiteri.

Et quidem rectè hi nolunt confiteri de quibus nolunt conteri, sed malè quod nolunt ea deponere; sed malè quod nolunt de illis conteri, sed malè quod non putent ea esse mortalia, quia non sunt graviora in illo genere quæ committi possunt. In hoc nempe sunt animæ sibi dolosæ & quæ errant in peccatis; nam sic sibi palpant & fingunt, ut eò peccent libenter quod se fingunt peccare levius. Et or sandè frequentissimus & perniciosus

Prov. 10.
1. Petr. 4.
Iac. 5.

Prov. 13.

Pf. 31.

Pf. 84.

Esai. 4.

perniciosissimus; affectata est ignorantia quæ non excusat; satis possent agnoscere gravitatem peccati si vellent, & velle tenentur quia res est tati momenti ut inde salus eorum pendeat, inde nulla confessio, inde nulla remissio. *Hanc culpã,* inquit sanctus Ambrosius, *sacerdotes non auferunt, neque peccatum eius qui in dolo se offert.*

Ep. 4.

Hæc erant videlicet operienda, sicut & alia quævis mortalia ut remitterentur; nec excusat quod ignores aut quod non putes ita esse, quia sic tibi dolo malo palpas, sic conscientiam obtundis, sic veram animæ scientiam vis ignorare,

Job. 11.

& ex his esse qui dixerunt Deo, ut est in libro Job, *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus; Quod & paulò post ibidem sic declaratur, De industria recesserunt à Deo, & vias eius intelligere noluerunt.* Quidquid dicat qui talis est, quidquid ad sui defensionem excuset,

Ib. 34.

Ps. 35.

Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere, ut bona ageret. Quod unum proferunt, est, quia non putant esse mortale; sed quod contrà respondetur, est, nolunt putare, nolunt scire, & nolle scire perinde est ac nolle facere, licet scias, nam fraudulenter nolunt scire, ne scilicet teneatur facere quod nolunt, si sciendi esse faciendum: quasi minus esset, nolle scire quid facias, quam nolle, quod scias, facere. Sic miser clamant in suis æternis poeni: *Iustitia lumen non luxit nobis: sol intelligentia non est ortus nobis:* Nec tamen eorum clamor auditur ut exaudiatur, quia eorum culpa est quod non intellexerint quæ scire poterant & quæ debebant discere. Nonne hoc expavescendum?

I. 1.

Sap. 5.

Iustitia lumen non luxit nobis: sol intelligentia non est ortus nobis: Nec tamen eorum clamor auditur ut exaudiatur, quia eorum culpa est quod non intellexerint quæ scire poterant & quæ debebant discere. Nonne hoc expavescendum?

III. PUNCTUM.

SIC ergo est de his delictis quæ non putantur operienda quasi non sint lethifera, sic protus est de his delictis velut de cæteris mortalibus, *Quod quæ Charitas dicitur unum verum à delictis operari, ea prius dicenda est unum verum & particulam aperire.* Cum alioquin non remittantur, sicut nec alia non aperit, neque excuset ignorantia quia est voluntaria, quia est dolosa & maligna, *Lates enim eos, hoc volentes,* inquit sanctus Petrus. Et certè hoc est quo præcipue Mulier illa peccatrix commendatur, hoc est quo præcipue veniam meruit, quando scilicet sic unum verum se peccatricem detexit & aperuit, ut non minus se fateretur peccasse in his quæ putantur levitia quàm quæ graviora censentur. Idcirco enim

2. Pet. 3.

in oculos & in capillos suos piè defævit, ut, quod in illis peccaverat, quantumque minus esset & levius, non minus tamen confiteretur & plangeret quam quod peccasse posset gravius.

Sic præclare de illa sanctus Gregorius, *Oculis* *Hom. 33. in*
terrena concupierat, sed hos iam per poenitentiam
Evang.
conterens fiebat. Capillis ad compositionem vultus exhibuerat, sed tam capillis lacrymas tergebat. Ore superba dixerat, sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia fiebat. Quocirgo ergo in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. Convertit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum servires Deo in poenitentia, quidquid ex se Deum contempserat in culpa. Unde post multa concludit, Ad vos ergo fratres, ad vos oculos mentis reducite, & poenitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte. Quacumque vos in adolescentia, quacumque in juventute deliquisse meministis, deserte, morum operumque maculas lacrymis tergite. Quasi dicere, cum juniores & liberiores in peccando essetis, non putabatis esse lethalia & confidenda quæ jam in cultu Dei proveliti agnoscitis non fuisse prætermittenda: Quæ obrem illa vobis in mentem & confessionem revocato, quantiisque modo digna fuerit esse perspicitis, tantum ea flete, & sic omnes culpas diluite.

Sic sanctus Ambrosius, ubi de Lazaro fratre Mariæ Magdalene, *IESVS compatitur Dilectæ suæ & dicit de sancto Lazaro, veni foras: hoc est quid facies in tenebris conscientia, & delictorum tuorum sordibus, quodam reorum carcere? Exi foras, delictum tuum prode, ut justificeris: Ore confessio fit ad salutem. Observa vocari tenebras conscientia & quendam reorum carcerem; Ut designet ibi esse aliquid quod ignoretur, & quod tamen ignoratum non excuset, quia crimen est, hoc ignorare: & huius criminis rei detinentur in quodam veluti carcere conscientia, quia captivi & cruciati tenentur à sua cupiditate, quæ dum impedit ne se cognoscant & aperiant, valde angitur, & damnosus planè status de quo cogitare & apud alios dicere non semel aut aliquoties sed crebro necesse est. Vide quæ his affinia tractantur in 1. parte, tota Hebdomada 3. post Epiphaniam.*

Plures aliæ Veritates de charitate & contritione possent hic exponi, quas satis erit proponere.

Aman-

l. 2. de Pa-
nit. c. 7.

Amantis lachrymæ eò suaviore,
quò amariore.

RATIO EST, Quia tales lachrymæ tantò sunt suaviore, quantò sunt magis satisfactoriæ. Sed quò sunt amariore, tantò sunt magis satisfactoriæ. Ergo & suaviore. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima. V. A. D. E. in pace.*
SCIENT, inquit S. Joannes Chryostomus qui ejus quod dico, fecerunt periculum, quantam læticiam habeant hi fontes lachrymarum. Vide in 2. parte, Dominica in albis. *Haurietis aquas in gaudio, de fontibus Salvatoris.*

Alia verò veritas sic inverso modo posset formari.

Amori nihil est amaritius, quàm quod
sentitur suavius.

RATIO EST, Quia quod sentitur suavius est ipse amoris seu dilectionis actus.

Sed amoris nihil est amaritius ipso dilectionis actu. Sive propter peccata quibus aliquando dilectum offendit vel quibus adhuc offenditur: sive quod non satis amet quem agnoscit totò modo diligendum: sive quod se videat ab eo separatum, cui se unitum vellet ardentissimè, sive ob alias causas: certum est quod sit amara quædam mors & dura sicut infernus amulatio, qua de re inter alios, Richardus à sancto Victore de quatuor gradibus hujus quam vocat violenta charitatis: quam dicunt suam rem quandam esse tyrannidem, piam servitiam, & optandam crudelitatem.

Alia his conformis veritas.

Nihil est ad amorem augendum magis
præfens, magis opportunum, magisque
appositum, quod a-
mori fuit aliquando ma-
gis oppositum,

RATIO EST, Quia nihil amoris fuit aliquando magis oppositum quàm peccatum & quæ peccati sunt causæ, vel effectus, ut sunt vanitates sæculi, mundi illecebræ, & vitæ mollioris deliciae.

Sed animæ conversæ à peccato, & amanti Deum suum, nihil est ad amorem suum augendum magis præfens, magisque appositum, quàm sui peccati quondam admissi consideratio & de-

testatio; sic enim mirum quantum David Magdalena, Petrus, Augustinus, & alij peccatores in amorem divinum excreverunt cogitantes se illum offendisse quem cognoscunt tantopere diligendum, *Peccatum meum contra me est semper. DILIGENTIBVS Deum omnia cooperantur in bonum.* Etiam ipsa peccata, ut disertè ait S. Augustinus, *Quid ergo? peccabimus ut magis Deum amemus?* Absit, sed potius quia jam nimis in eum peccavimus, sic peccata defleamus, ut nostris fletibus in amorem ejus emolliamur & toti colliquefaciamus.

Rom. 8.

l. de Con-
cept. &
Grat. 6. 17

Amanti Deum animæ magis mirum est
quod non à mundo sic ameretur & cola-
tur Deus, quam sit mirum mundo
non amanti, quod ab a-
mante sic ameretur.

RATIO EST, Quia ubi est prior ratio cur aliquid fiat, magis mirum est si non fiat, quàm aliud cujus efficiendi non est par ratio.

Sed longè est prior ratio, cur Deus à mundo sic ameretur & colatur, ut ab amante colitur, quàm ut non ametur sicut à mundo non amatur. Ergo id magis mirum. Et tamen ita stupet mundus ad aspectum unius amanti Deum, & tam illi mirum videtur quod ita Deum amet: ut quia mirum sic videtur, paucorum id esse videatur, & non cujusvis animæ quæ tamen tota facta est ad amandum Deum suum!

Si scires quid sit offendisse Deum, non
minus forte heres, quam hæc pec-
catrix mulier. At verò non
excularis quod illud
nescias,

RATIO hujus postremæ partis quæ sola videtur probanda, hæc est, quod non excularis si illa nescias quæ potes & teneris scire. Sed potes & teneris scire quid sit offendisse Deum. Ergo non excularis quod nescias. Et tamen hoc uno videris durtitiam cordis tui probare.

Amor Dei mors est sui.

RATIO EST, Quia verus amor sic amantem in amatum transmutat, ut amanti anima sit potius ubi amet quàm ubi ametur. Sed

talit

ralis transmutatio mors est sui. Ergo & amor Dei qui verus est amor, mors est sui, aut non est verus amor, unde tam certum est paucos verè a-

mare Deum quàm certò liquet paucos sibi esse mortuos. Vide infra in Festo S. Mariæ Magdalene, Die 22 Julij.

FERIA QUINTA. DE FUGATO DÆMONIO COECO ET MUTO.

Atque de nostra per Christum fortitudine contra inimicos.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet, si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Lucæ II.

VERITAS PRACTICA.

Qua facilitate vincimur, eadem vincere possamus.

RATIO EST, Quia idcirco vincimur, quod nolimus decertare & vincere. Sed eadem facilitate possumus velle quod volumus.

Ergo & eadem vincere qua vincimur, adjuvante scilicet Christo Domino qui dat velle & posse.

I. PUNCTUM.

Matth. 12.
Luc. 11.
Marci 3.

QUOD sancti Mattheus & Lucas non nisi post alia multa referunt de demonio per Christum ejecto, id sanctus Marcus ad hanc nostram historiam ferriem consequenter videtur attigere. Sic porò res habet. Cum oblatus esset Domino quidam dæmonium habens, cæcus & mutus, statim ita curavit eum ut rectè loqueretur & videret. Quod dum admirantur turba, Pharisei calumniantur & audent blasphemando dicere, hic non eiecit Dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Tum vero JESUS calumniam multis refutat ac de sua in Dæmonem potestate fusius disserit, quæ videri possunt, & ita considerari, ut mireris & inquiras apud te unde tandem fieri potest quod ita Dæmon contra nos adhuc prævaleat, qui victus, spoliatus, & exarmatus à Christo est. Non aliunde profectò accidit nisi quod sponte ceditus inimicò; nolimus contra obstitere, contra decertare & vincere; nam si vellemus, possumus: Et qua facilitate vincimur, ea-

dem planè cum Christo vincemus.

Dignissima certè veritas quæ attendè perpendatur: ac primum illud indubiatum est, quod idcirco tantum vincimur quod nolimus decertare. Neque enim ut præclare S. Joannes Chrysostomus, sua fortitudine fortes sunt inimici nostri, sed nostra ignavia. Nam quantumlibet importunè, acriter & molestè nobiscum pugnent, si tamen nolimus peccato consentire, nihil efficit. Nam de hoc nostro consensu eliciendo totum est, quod inter nos agitur negotium & certamen, unde fit ut sicut non vincimur nisi quia consentimus, ita non consentimus nisi quia nolimus contrahistere & decertare, malumus cedere quam pugnare & vincere.

Aurestius, inquit S. Augustinus, posita sunt inter monumentum Deum, & suggerentem serpentem, quare huc stolluntur, hinc avertuntur. Non cessat Satanas suadere malum, sed nec Deus cessat admonere bonum. Satanas autem non cogit in vitium, in sua potestate est consentire aut non consentire. Si aliquid persuadente Satana mali feceris, dimitte Satanam, acculate. Et alibi. Alligatus est tanquam innoxius canis catenis & nominem potest mordere nisi eum qui se illi morsura securitate convincerit. tam videte, fratres, quàm stultus est homo ille quem canis in casena posuit, mordet. Et quæ plura ibi habet, partimque jam supra sunt commemorata. Sic egregiè S. Gregorius Nazanzenus: Quid nos omnibus in rebus miserum hostem, nempe Dæbolum accusamus, eique noxas omnes nostras ascribimus, cum ipsi scelerata nostra vivendi ratione potestatem demus? Tibi ipsi vel soli possimum succense. Igitur enim noster est, flamma autem adversi spiritus. Adde his Tertullianum; Princeps generis & de-

in Ps. 91.
Serm. 197.
de Temp.
in Sent.
Tetrast. 51.
Exhort. ad
Cast.
& de-

In Homar-
sig.

Et delicti Adam voluit quod deliquit, & post pauca; Diaboli opus unum est tentare quod in te est, an velis: at ubi voluisti, sequitur ut te tibi iubeat, non operatus in te voluntatem, sed nactus possessionem voluntatis. Quod & versibus non contemnendis scite Prudentius cecinit:

Ille quidem fomes nostrorum & causa malorum est.
Sed tantum turbare potest, aut fallere, quantum
Nos volumus, qui decrepito suggesti a leone
Armamenta damus.

Onos profecto miseros, sed non miserandos, qui scientes volentes sic in nostram perniciem facile ruimus, ut non aliter ab hoste vincamur, quam quia nolumus vincere.

II. PUNCTUM.

SED eadem facilitate qua nolumus, possumus scum Christo & velle & vincere.

l. 5. de Civ.
c. 10.

Ipsam velle, inquit S. Augustinus, si volumus, est: si nolumus non est. Non enim vellemus, si nolumus. Itemque alibi, peccatum esse tam liberum

l. de Duab.
anim. c. 11.

et voluntarium scribit, ut hoc à Pastoribus canteatur in mensibus: à poeta in theatris: ab indoctis in circulis: à doctis in Bibliothecis: à magistris in Scholis: à Pontificibus in templis: à genere humano in orbe terrarum. Sic apte ad rem nostram S. Gregorius Nazianzenus: Arbitrii libertas parem in utramque partem, motum habet. Id est, æquè potest cum gaudere velle, ac potest nolle. Hæc sola est differentia, quod ex se possit velle malum & nolle bonum: non possit autem velle bonum sine gratia; sed ut præclare ait S. Augustinus: Liberi arbitrii non ideo tollitur quia iuratur: sed ideo iuratur quia non tollitur.

In Apolo-
getico.

Ep. 89.

Quantam autem facilitatem ad volendum & vincendum à divino recipiamus auxilio, sic luculentè S. Hieronymus ad Eustochium: Si Demonem, inquit, te multitudo turbaverit, & ad singula incitamenta visitorum ceperis astutare, & dixerit tibi cogitatio tua, quid faciemus? Respondebit tibi Elizeus, noli metuere quia plures nobiscum sunt quàm cum illa; & orabis & dicet, Domine aperi oculos puella tua ut videat: & apertis oculis videbis igneam currum qui te ad exemplum Elia in astra sustollas, & tunc lac à cantabù: anima nostra sicut passer crepta est de laqueo venantium. Quo de argumento fulsissimè Cassianus tota collatione septima & octava. Sed hic modo sufficiat expendere, quod inde documentum præ Hayneusius Pars tertia.

Ep. 22. de
Cust. Virg.

197.
mp.

st.
st.

ri. ad

ponit S. Augustinus, ad afficiendam voluntatem sicut ante ad instruendum intellectum: sic enim non minus piè quàm breviter: Suadere Diabolus & sollicitare potest: cogere omnino non potest: & deo cum per Dei adiutorium in tua potestate sit, utrum consentias Diabolo; quare non magis Deo quàm ipsi obtemperare deliberas?

Hem. 12.
mer. 50.

III. PUNCTUM.

SIC ergo non modò manifeste patet, quod, quâ facilitate vincimur, eadem possumus vincere: Sed etiam evidenter admonemur, ut quantum nostra refert in hac pugna vinci vel vincere, tantum studij & vigilantia deinceps adhibeamus ut quod æquè cum Christo possumus, vincamus potius quam vincamur. Subdit ergo estote Deo, lac. 4. inquit S. Jacobus: resistite autem Diabolo & fugiet à vobis. Quasi diceret: alterutri horum duorum vos esse oportet subditos: vel Deo vel Diabolo: videte verò simul conjunctim quanta sit utriusque distantia: & cum in vestra positum sit libertate, utri vos eorum subdatis; videte non sit fatius, Deo subdi quàm Diabolo. Neque verò difficultatem pugnae vel victoriae causamini, nam hoc unum à vobis desideratur, ut resistatis Diabolo, ut contra stetis, ut ne illi assensum detis, & hoc sufficit, sic enim statim fugiet. Quid est autem facilius quam negare assensum? Licet enim ad illum eliciendum multas proponat hostis illecebras, plus ramen valet gratia sive ad retundenda inimici tela, sive ad acuendos pugnantium animos, quàm possint ulli contra nos adversarii. Major est qui in vobis est, quàm qui in mundo, inquit alius Apostolus.

1. Ioan. 4.

At verò Princeps Apostolorum. Et quis est qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Cui cohaerens S. Bernardus, hæc aptè ad nostrum propositum: Si Diabolo suggerente vel saculo suadente quod non oportet, assensum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permiseris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonum te amulatores probasti, cui malitia omnino nil nocuit, videri ne magis profuerit. Et nonnullis interjectis, ut ostendat quanta id facilitate possis cum Christo: Quidni omnia possibilia sunt innitenti super eum qui omnia potest? Quanta fiducia vox, omnia possum in eo qui me confortat! Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddant, quàm quod omnipotentes facit omnes qui in se sperant. Ingentis etiam audacia vox illa S. Ambrosij, Non metuemus Diabolum qui totusque infirmus est, ut & ipse

1. Pet. 3.

Serm. 85.
in Cant.

l. de Parad.
c. 2.

ca/mrus sit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, sed non accepit copiam subruendi, nisi sua sponte labatur infirmo affectus, qui sibi auxilium non norit accersere.

Ep. 1.

Denique rem totam videtur conficere peramica illa quæ est Pici Mirandulani adhortatio ad pugnam: Vocatur ad coronam qui vocatur ad pugnam, atque ad eam præferimus in qua nemo vincit potest in virtute neque aliu nobis ut vincamus virtutis opus est, quam ut vincere ipsi velimus. Magna Christiani felicitas, quoniam & in eju arbi-

trio posita est victoria, & omnium vincenit voto, omnique expectatione majora sunt futura premia. CONTEMPLARE viam, conforta lumbos Nabum. 2. robor a virtutem valde.

Vide in 1. parte, & in aliis, ubi de fortitudine nominatum verò In die sancti Stephani, qui plenus gratia & fortitudine sic nos certare fortiter docuit, ut injuriam inferat: gratiæ maximam quæ sic non certat fortiter, Et in 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 21.

FERIA SEXTA.

DE VERBIS OTIOSIS IN DIE IUDICII
CONDEMNANDIS.

Et de usu temperantiæ in continenda lingua.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

RATIO EST, Quia regula temperantiæ in edendo, est necessitas.

Sed hæc eadem est in loquendo regula.

Ergo quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. Unde ex opposito hæc alia veritas sic formari potest.

Eadem est oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo.

RATIO EST, Quia ubi est eadem regula temperantiæ contra quam peccatur, ibi est eadem oris intemperantiæ.

Sed eadem est regula temperantiæ in loquendo quæ est in edendo.

Ergo & eadem utrobique dicenda est oris intemperantiæ, & ex aquo detestanda simul ac fugienda.

CUM Christus Dominus Phariseorum sermonem impietatis & blasphemie condemnasset, tunc de pernicioso lingue abusu ac de loquendi vitiis multa differuit, quæ non modò præsentibus qui aderant, sed & absentibus quoque spectabant, ut inde proficerent. Progenies viperarum, inquit, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Formidanda certe sententia, & ad continendam linguam valde opportuna.

Sed quia quid sit verbum otiosum aut quale sit malum, vix novimus, ex notiori aliquo vitio deducenda est notitia, & audienda veritas quæ refertur, vel eandem esse regulam temperantiæ, vel eandem esse oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo. Quid notius & quid probrosius quam hæc eorum incontinentia? Inter omnia vitia humana, vitium intemperantiæ maxime ex-
2. 2. 9. 143.
a 4.
yi-

vitium tale sit in loquendo quale est in edendo, profecto erit etiam quod intemperatè loquentem non minus pudefaciat quam intemperatè comedentem. Jam verò videamus quanta sit paritas in utroque: quid est enim & unde cognoscitur oris intemperantia in comedendo? Quando videlicet inordinatè supra quàm necesse est aut quàm decet, cibi sumuntur: nam sicut regula temperantiae sumitur secundum necessitatem praesentis vitæ ita intemperantia quæ est illi opposita dignoscitur, prout has necessitatis excedit regulas. Expressus est & egregius, hæc de re sancti Thomæ articulus ubi concludit, *Omnia delectabilia*

2. 2. q. 141. a. 6.

*quæ in usum hominibus veniunt, ordinatè ad aliquam huius vitæ necessitatem sicut ad finem. Et ideo temperantia, inquit, accipit necessitatem huius vitæ sicut regulam delectabilium quibus utitur, ut scilicet tantum eum utatur, quantum necessitas huius vitæ requirit: Afferitque illud celebre sancti Augustini dictum: *Habet vir temperans in rebus huius vitæ regulam utroque testamento firmam, ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ huius atque officiorum necessitatem, quantum satis est usurpet, utentis modestia, non amantis affectu.**

1. de Mor. Eccl. c. 21

Cum quis ergo rerum earum quæ delectabiles sentiuntur, plusquam satis est, aut supra quod sufficiat, immodestè & inordinatè usurpat appetit, ea universim intemperantia dicitur, & particulatim oris intemperantia, cum circa cibum & potum talis versatur inordinatio. Multi quidem à sanctis Patribus afferuntur modi, quibus prout circumstantiis peccari possit in hac materia: sed quod præcipuum est caput, spectat excessum quo temperantiae regula quæ honestæ, & rationabilis necessitatis formata est legibus, violatur. *Manducaverunt, & saturati sunt nimis. Vobis qui saturati estis, CARNIS curam ne feceritis in desiderio. Quæ fieri in desiderio prohibetur, ait S. Gregorius, in necessitate conceditur, sed saepe dum incautè necessitati condescendimus, desideris deserimus. Quamobrem qui temperantia student quasi quidam rectissimi arbitri inter necessitatem voluptatisque consistuti, hanc consulendo sublevent, illam premendo fruantur, sic idem alibi fufius, Nonne id tibi videtur æquum? Nonne vel nomen crapulæ detestaris?*

S. Greg. 10 Mor. 27.

Pf. 77. Luc. 6. Rom. 13.

1. 10. Mor. c. 28.

20 Mor. 15

II. PUNCTUM.

SED hæc eadem est in loquendo regula: sic aut temperata per rectam rationem necessitatis & militatis leges moderanda est lingua.

Sic enim temperanda est lingua ut per eam omnino non peccetur, cum omne prius peccatum sit evitandum. At verò non potest intelligi quomodo aliter peccatum loquendo evitetur, nisi loquela his necessitatis vel utilitatis legibus temperetur. Nam cum verbum otiosum arguatur à Domino tanquam malum, de quo sit reddenda ratio, seu de quo poena sit exigenda in die iudicii: nihilque aliud sit verbum otiosum ut sancti Patres affirmant, imprimisque S. Gregorius, *Quam quod ratione iusta necessitatis, aut intentione pia utilitati caret, Nonne evidenter infertur, loquendi regulam esse necessitatem vel utilitatem? Cum alioquin nisi esset necessitas, peccaretur loquendo, nec aliter peccaretur quam quod regula temperantiae hic servanda & quæ necessitatis lege constringitur non servaretur.*

Basil. in Reg. br. q. 23.

3. p. Pastor. adm. 15. S. Bern. infra.

Eccl. 32.

Hinc illud Sapientis valde aptum; *Adolescens, loquere in causa tua viri si bene interrogatus fueris, habeat caput resp. osum tuum; Quali dicere ne loquaris nisi in magna necessitate, cumque etiam necessitas loquendi te urgebit, ut accedit in causa nostra, cave multiplices sermonem, sed quàm breviter expedi & sermonem contrahere. Quod & ipsum multis & variis loquendi modis universa Scriptura exprimit, ut cum ait: *In multiloquio non deerit peccatum. Qui multis verbis utitur, laedit animam suam. INDISCIPLINA est loquela non assuescat ostium, est enim in illa verbum peccati. SIT sermo vester, Est est, Non non, quod autem hic abundantius est, à malo est. Quid clarius? Quid expressius? Sive ut vitium in se, live ut in te cognoscas?**

Prov. 10. 17. 20. Eccl. 23. Matth. 5.

III. PUNCTUM.

EADEM est igitur regula temperantia, ac proinde eadem prorsus est oris intemperantia in loquendo atque in comedendo. Utrumque enim ad temperantiam refertur, cuius est propriè moderari affectum & usum circa delectabilia: & ita moderari ut intra leges & terminos honestæ necessitatis vel utilitatis contineatur: unde si comedendo temperantia propter violatas necessitatis leges & regulas violatur, cur non in loquendo? Cur dicetur intemperans, qui necessitatem aut modum comedendi non servat; aut cur eodem nomine non infamabitur cæteris paribus qui supra quàm necesse est, aut quàm minus decet, liberè loquitur? An quia non tale est iudiciū hominum? An quia non sic de utroque sentimus? Non sic apparet inordinatè loquentis vitium

tium sicut comedentis? Verum si homo tu quis es? Si Deus contra sentit, si Judex ipse qui nec falli nec fallere potest ita condemnat loquentem ut de verbo otioso futuram sit iudicium & ex verbis suis homo sit condemnandus, quis leve putet vel leviter loqui? An frustra putas Scripturam loqui? Certè nunquam magis verborum, si fas ita loqui, quam cum de verbis temperandis loquitur; quorsum verò tot verba, tot sententiæ, tot multiplicata rationes de hoc argumento, nisi ut id gravius & momentosius quàm cogitari vulgò solet cogitemus?

Ecc. 6.

Et certè sic videtur Sapiens utrumque simul complexus cum dixit. *Omnis labor hominis in ore ejus*: Cujus dicti duplex hic sensus est. Primus, idcirco laborandum est hominibus ut comedant, ut huic necessitati serviant. Secundus, in hoc præcipue laborandum est omnibus, ut os suum sive linguam suam custodiant; in quem sensum monerat Ecclesiasticus: *Ori tuo facis ostia & seras*:

Ecc. 13.

*aurum tuum & argentum tuum confis, & verbum tuum facis stateram, & frans ori tuo restas; & attendo ne forte labarum in lingua. Id est, impende in hunc finem quicquid habes pretiosius, nulli labori, nulli proflus impensæ propterea parcas, nulla in te putes tibi magis laborandum. Unde & idem: *Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me?* Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.**

Job. 23.

Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me? Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.*

Job. 39.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

1. 32. Mor.

c. 2.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Ino. Conf.

c. 37.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Serm. de scriptura Rodia.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

*judicij: quanto districtius de verbis mendaci, mendaci & injuriosi? De elato vel laevo, de adulatorio aut astratorio iudicabuntur? Quàm vera sententia, fratres, in multiloquio non offugiendum peccatum? Ve enim prateriam cetera, si propterea est otiosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus quod est prater rationem? Nemo vestrum, fratres, parvi aestimet tempus quod in verbis consumitur otiosis: si quidem tempus acceptabile est & dies salutis. Volat verbum irrevocabile: volat tempus irrevocabile, nec advertit inspiciens quod amittat. Libet fabulari, ajunt, donec hora praterat. O donec praterat hora! donec praterat tempus! Et post pauca: *Unam tamen vel solum tempus vitam amitteretur in verbis, sed multi in hu etiam vitam amittere comprobantur, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis? Et nonnullis interjectis: lingua modicum membrum est, sed nisi caveas, magnum malum. Tenu est & laza, aptissimum vacuandis cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari: nisi forte omnes tam perfectissimi, ut nunquam nobis post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectu, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba sive qua diximus, sive etiam qua audivimus, verba tamen, facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, ita ut multo inter loquendum minus profuerit quod propriam cohibuerint, dum non caverint alienam.**

Vide in 1. parte, Die 14. Januarii.

Nemo securè apparet nisi qui libenter latet.

Nemo securè loquitur nisi qui libenter tacet.

SAB-

ca/mrus sit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, sed non accepit copiam subruendi, nisi sua sponte labatur infirmo affectus, qui sibi auxilium non norit accersere.

Ep. 1.

Denique rem totam videtur conficere peramica illa quæ est Pici Mirandulani adhortatio ad pugnam: Vocatur ad coronam qui vocatur ad pugnam, atque ad eam præferimus in qua nemo vincit potest in virtute neque aliu nobis ut vincamus virtutis opus est, quam ut vincere ipsi velimus. Magna Christiani felicitas, quoniam & in eju arbi-

trio posita est victoria, & omnium vincenlu voto, omnique expectatione majora sunt futura premia. **CONTEMPLARE viam, conforta lumbos** Nabum. 2. robor a virtutem valde.

Vide in 1. parte, & in aliis, ubi de fortitudine nominatum verò In die sancti Stephani, qui plenus gratia & fortitudine sic nos certare fortiter docuit, ut injuriam inferat: gratiæ maximam quæ sic non certat fortiter, Et in 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 21.

FERIA SEXTA.

DE VERBIS OTIOSIS IN DIE IUDICII CONDEMNANDIS.

Et de usu temperantiæ in continenda lingua.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

RATIO EST, Quia regula temperantiæ in edendo, est necessitas.

Sed hæc eadem est in loquendo regula.

Ergo quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. Unde ex opposito hæc alia veritas sic formari potest.

Eadem est oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo.

RATIO EST, Quia ubi est eadem regula temperantiæ contra quam peccatur, ibi est eadem oris intemperantiæ.

Sed eadem est regula temperantiæ in loquendo quæ est in edendo.

Ergo & eadem utrobique dicenda est oris intemperantiæ, & ex aquo detestanda simul ac fugienda.

CUM Christus Dominus Phariseorum sermonem impietatis & blasphemiæ condemnasset, tunc de pernicioso linguæ abusu ac de loquendi vitiis multa differuit, quæ non modò præsentibus qui aderant, sed & absentibus quoque spectabant, ut inde proficerent. Progenies viperarum, inquit, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali! Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesaurum profert bona, & malus homo de malo thesaurum profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Formidanda certe sententia, & ad continendam linguam valde opportuna.

Sed quia quid sit verbum otiosum aut quale sit malum, vix novimus, ex notiori aliquo vitio deducenda est notitia, & audienda veritas quæ refertur, vel eandem esse regulam temperantiæ, vel eandem esse oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo. Quid notius & quid probrosius quam hæc eorum incontinentia? Inter omnia vitia humana, vitium intemperantiæ maxime ex-
2. 2. 9. 143.
a 4.
probabile est, inquit sanctus Thomas: unde si hoc
vi-

vitium tale sit in loquendo quale est in edendo, profecto erit etiam quod intemperatè loquentem non minus pudefaciat quam intemperatè comedentem. Jam verò videamus quanta sit paritas in utroque: quid est enim & unde cognoscitur oris intemperantia in comedendo? Quando videlicet inordinatè supra quàm necesse est aut quàm decet, cibi sumuntur: nam sicut regula temperantiae sumitur secundum necessitatem praesentis vitae ita intemperantia quae est illi opposita dignoscitur, prout has necessitatis excedit regulas. Expressus est & egregius, haec de re sancti Thomae articulus ubi concludit, *Omnia delectabilia*

2. 2. q. 141. a. 6.

*qua in usum hominis veniunt, ordinatè ad aliquam huius vitae necessitatem sicut ad finem. Et ideo temperantia, inquit, accipit necessitatem huius vitae sicut regulam delectabilium quibus utitur, ut scilicet tantum eum utatur, quantum necessitas huius vitae requirit: Afferitque illud celebre sancti Augustini dictum: *Habet vir temperans in rebus huius vitae regulam utroque testamento firmam, ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitam huius atque officiorum necessitatem, quantum satis est usurpet, utentis modestia, non amantis affectu.**

1. de Mor. Eccl. c. 21

Cum quis ergo rerum earum quae delectabiles sentiuntur, plusquam satis est, aut supra quod sufficiat, immodestè & inordinatè usurpat appetit, ea universim intemperantia dicitur, & particulatim oris intemperantia, cum circa cibum & potum talis versatur inordinatio. Multi quidem à sanctis Patribus afferuntur modi, quibus prout circumstantiis peccari possit in hac materia: sed quod praecipuum est caput, spectat excessum quo temperantiae regula quae honesta, & rationalis necessitatis formata est legibus, violatur. *Manducaverunt, & saturati sunt nimis. Vobis qui saturati estis, CARNIS curam ne feceritis in desiderio. Quae fieri in desiderio prohibetur, ait S. Gregorius, in necessitate conceditur, sed saepe dum incautè necessitati condescendimus, desideria deserimus. Quamobrem qui temperantia student quasi quidam rectissimi arbitri inter necessitatem voluptatisque consistuti, hanc consulando sublevent, illam premendo fruantur, sic idem alibi fufius, Nonne id tibi videtur æquum? Nonne vel nomen crapulae detestaris?*

S. Greg. 10 Mor. 27.

Pf. 77. Luc. 6. Rom. 13.

1. 10. Mor. c. 28.

20 Mor. 15

II. PUNCTUM.

SED hac eadem est in loquendo regula: sic aut temperata per rectam rationem necessitatis & militatis leges moderanda est lingua.

Sic enim temperanda est lingua ut per eam omnino non peccetur, cum omne prius peccatum sit evitandum. At verò non potest intelligi quomodo aliter peccatum loquendo evitetur, nisi loquela his necessitatis vel utilitatis legibus temperetur. Nam cum verbum otiosum arguatur à Domino tanquam malum, de quo sit reddenda ratio, seu de quo poena sit exigenda in die iudicii: nihilque aliud sit verbum otiosum ut sancti Patres affirmant, imprimisque S. Gregorius, *Quam quod ratione iusta necessitatis, aut intentione pia utilitati caret, Nonne evidenter inferatur, loquendi regulam esse necessitatem vel utilitatem? Cum alioquin nisi esset necessitas, peccaretur loquendo, nec aliter peccaretur quam quod regula temperantiae hic servanda & quae necessitatis lege costringitur non servaretur.*

Basil. in Reg. br. q. 23.

3. p. Pastor. adm. 15. S. Bern. infra.

Eccl. 32.

Hinc illud Sapientis valde aptum; *Adolescens, loquere in causa tua viri si bene interrogatus fueris, habeat caput resp. osum tuum; Quali dicere te loquaris nisi in magna necessitate, cumque etiam necessitas loquendi te urgebit, ut accedit in causa nostra, cave multiplices sermonem, sed quàm breviter expedi & sermonem contrahere. Quod & ipsum multis & variis loquendi modis universa Scriptura exprimit, ut cum ait: *In multiloquio non deerit peccatum. Qui multis verbis utitur, laedit animam suam. INDISCIPLINA est loquela non assuescat ostium, est enim in illa verbum peccati. SIT sermo vester, Est est, Non non, quod autem hic abundantius est, à malo est. Quid clarius? Quid expressius? Sive ut vitium in se, live ut in te cognoscas?**

Prov. 10. 17. 20. Eccl. 23. Matth. 5.

III. PUNCTUM.

EADEM est igitur regula temperantia, ac praesens eadem prorsus est oris intemperantia in loquendo atque in comedendo. Utrumque enim ad temperantiam refertur, cuius est proprie moderari affectum & usum circa delectabilia: & ita moderari ut intra leges & terminos honestae necessitatis vel utilitatis contineatur: unde si comedendo temperantia propter violatas necessitatis leges & regulas violatur, cur non in loquendo? Cur dicatur intemperans, qui necessitatem aut modum comedendi non servat; aut cur eodem nomine non infamabitur cæteris paribus qui supra quàm necesse est, aut quàm minus decet, liberè loquitur? An quia non tale est iudiciū hominum? An quia non sic de utroque sentimus? Non sic apparet inordinatè loquentis vitium

tium sicut comedentis? Verum si homo tu quis es? Si Deus contra sentit, si Judex ipse qui nec falli nec fallere potest ita condemnat loquentem ut de verbo otioso futuram sit iudicium & ex verbis suis homo sit condemnandus, quis leve putet vel leviter loqui? An frustra putas Scripturam loqui? Certè nunquam magis verborum, si fas ita loqui, quam cum de verbis temperandis loquitur; quorsum verò tot verba, tot sententiæ, tot multiplicata rationes de hoc argumento, nisi ut id gravius & momentosius quàm cogitari vulgò solet cogitemus?

Ecc. 6.

Et certè sic videtur Sapiens utrumque simul complexus cum dixit. *Omnis labor hominis in ore ejus*: Cujus dicti duplex hic sensus est. Primus, idcirco laborandum est hominibus ut comedant, ut huic necessitati serviant. Secundus, in hoc præcipue laborandum est omnibus, ut os suum sive linguam suam custodiant; in quem sensum monerat Ecclesiasticus: *Ori tuo facis ostia & seras*:

Ecc. 13.

*aurum tuum & argentum tuum confis, & verbum tuum facis stateram, & frans ori tuo restas; & attendo ne forte labarum in lingua. Id est, impende in hunc finem quidquid habes pretiosius, nulli labori, nulli proliis impensæ propterea parcas, nulla in te putes tibi magis laborandum. Unde & idem: *Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me?* Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.**

Job. 23.

Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me? Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.*

Job. 39.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

1. 32. Mor.

c. 2.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Ino. Conf.

c. 37.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Serm. de

scriptura

rodin.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

*judicij: quanto districtius de verbis mendaci, mendaci & injuriosi? De elato vel laevo, de adulatorio aut astratorio judicabuntur? Quàm vera sententia, fratres, in multiloquio non offugiendum peccatum? Ve enim prateriam cetera, si propterea est otiosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus quod est prater rationem? Nemo vestrum, fratres, parvi aestimet tempus quod in verbis consumitur otiosis: si quidem tempus acceptabile est & dies salutis. Volat verbum irrevocabile: volat tempus irrevocabile, nec advertit inspiciens quod amittat. Libet fabulari, ajunt, donec hora praterat. O donec praterat hora! donec praterat tempus! Et post pauca: *Unam tamen vel solum tempus vitam amitteretur in verbis, sed multi in hu etiam vitam amittere comprobantur, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis? Et nonnullis interjectis: lingua modicum membrum est, sed nisi caveas, magnum malum. Tenu est & laza, aptissimum vacuanda cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari: nisi forte omnes tam perfectissimi, ut nunquam nobis post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectu, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba sive qua diximus, sive etiam qua audivimus, verba tamen, facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, ita ut multo inter loquendum minus profuerit quod propriam cohibuerint, dum non caverint alienam.**

Vide in 1. parte, Die 14. Januarii.

Nemo securè apparet nisi qui libenter latet.

Nemo securè loquitur nisi qui libenter tacet.

SAB-

S A B B A T O.

DE INIUSTA PETITIONE SIGNI
COELESTIS QUOD JUDÆI QUÆ-
SIERUNT A DOMINO.

Et de justa ejusdem negatione.

*Generatio mala & adultera signum quarit, & signum non dabitur
ei nisi signum Iona Propheta. Matth. 12.*

VERITAS PRACTICA.

Nisi diligenter advertas : quod petis à Deo ju-
stius, hoc est quod petis injustius.

RATIO EST, Quia tantò quid injustius petitur
quantò magis appetitur obtineri non servatis
servandis.

Sed quod peti à Deo justius, hoc est quod maximè
appetu obtinere, non servatis servandis.

Ergo & illud est quod petis injustius, Quod ceriè
petes quàm sis corrigendum.

I. PUNCTUM.

ADDUNT Judæi ad suas blasphemias,
hanc etiam impietatem & audaciam ut
non contenti miraculis, quæ tam multa
coram ipsis patrabat Dominus, petant
pro suo libito signum quoddam cœlestè: vel ut
ignis in morem Eliæ de cœlo decidat, vel sicut
accidit tempore Samuelis, sine ulla naturali cau-
sa, tonitrua mugiant, coruscant fulgura, imbres
ruant. Et alij tentantes, inquit Evangelista, Signū
de cœlo quærebant ab eo; ostendat videlicet se in
cœlo aliquid posse, quasi vellent illi leges præ-
scribere; sic enim apud S. Matthæum, audent lo-
qui, Volumus à te signum videre. O impudentiam
non ferendam! Tum verò Dominus, Generatio
mala & adultera signum quarit, & signum non
dabitur ei, nisi signū Iona Propheta, sicut enim fuit
Iona in ventre ceti tribus diebus & tribus nocti-
bus, sic erit filius hominis in corde terre. Viri Ni-
nivita & Regina Austri surgent in iudicio cum
generatione ista & condemnabunt eam. Quibus in
verbis adverte non modò justè negari à Domi-
no quod injustè petebant Judæi, sed hos præte-
rea castigari testimonio infidelium, qui majorè
fidem & pietatem minori de causa demonstra-

runt. O quàm multis Sacerdotibus, Religiosis &
alii ingenio seu Gratia præstantioribus idipsum
exprobrari posset! quàm multi laici & inferioris
notæ homines illis pietate præstant!

Sed quod attentius considerandum est: non-
ne id nobis accidit quod Judæis, ut neglectis or-
dinariis mediis ad salutem & perfectionem no-
stram, insolita quædam & extraordinaria requi-
ramus! Nonne signum è cœlo petimus, nonne
majores pietatis sensus quàm sentimus? Nonne
clariora fidei christianæ argumenta, & vehemē-
tiora quædam perfectionis incentiva? Quàm in-
justa hæc & iniqua sint omnia postulata quis
non videt? Aut ceriè si quid justius tibi videtur &
æquius petendum à Domino, si quod donum
cœlestè, si quæ virtus, si quæ gratia, vide quo il-
lam modo, vide quam justè aut injustè petas.
Nam nisi diligenter advertas, quod petis justius à
Domino, hoc est quod petis injustius. Mirum ceriè
& prope contradictorium; sed tamen verum &
satis evidens attentè consideranti rationem quæ
proponitur, & quæ in eo præcipuè fundatur,
quod tantò quid injustius petitur, quantò illud
magis appetitur obtineri non servatis servandis
id est, non servata justitia, non observato rerum
ordine quem statuit Deus in obtinendis rebus.

Sicut cum mater filiorum Zebedæi petiit à
Domino filius suis ut primas apud ipsum obti-
nerent sedes, injusta valde fuit petitio, quia non
sic illæ sedes primariæ conceduntur cognationi
& parentelæ prout sibi concedi mulier appete-
bat: sed alia erant statuta quædam media, quibus
eò gradatim erat deveniendum. Bibendus erat
calix Domini, & baptismo quodam baptisandi
erant, cujus nondum erant capaces: nec proinde
illarum digni sedium, quas cum matre filij am-
biebant.

Sic divina Sapientia seu Providètia, qua Deus
res administrat, dicitur in Scripturis, attingere à
fino usq; ad finè fortiter, & disponere omnia suaviter, Sap. 8.
seu

LUC. 11.

Ibid. 8.

Pf. 24.

Toann. 2.

Ibid. 6.

Pf. 100.

Ep. 87.

seu ut ibidem habetur, omnia in mensura, & numero & pondere disponere. Quod Plaltes Regius sic pie decantabat: *Vniuersa via Domini misericordia & veritas requirentibus testamentum eius & testimonia eius*, Id est, modus procedendi quem seruat Deus cum ijs qui se petunt aliquid, hic est, ut misericorditer & beneuolè illos recipiat, illos etiam præueniat, & excitet ad se conueniendum & orandum; tum verò ab illis requiratur aliquid quod de suo conferant, & cum ipso collaborent. Sicut cum vinum dedit in nuptiis, ante, petit aquam? Et antequam saturaret illam hominum multitudinem quæ ipsum sequebatur in deserto petit sibi dari panes & pisciculos quos habebant. Sic uniuersim in omnibus agit nobiscum, sic misericordia & veritas seu iustitia præclatè inter se conueniunt, ut misericordia nos præueniat, tum vero iustitia sequatur. Id est, de nostro conferamus quod exigit ad alia obtinenda quæ volumus. Vis cælum obtinere? Serua mandata. Vis gratiam consequi ad illa obseruanda? Ora, jejuna, & confer tu ipse gratiam tuis inimicis. Hæc sunt videlicet quæ dicuntur seruanda, & quibus non seruatis. qui petit aliquid, injustè petit, & tanto illud petit injustius, quanto illud magis optat obtinere non seruatis seruandis. Nonne id evidens & manifestum? Quid æquius quàm quod ordinavit Deus? Quid iniquius quàm hunc velle destruetè diuinum ordinem? *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine: psallam & intelligam in via mandata tua, quando uenies ad me.* Tu verò solam velles cantare misericordiam! Et ubi iudicium? Ubi iustitia?

II. PUNCTUM.

SED quod petit à Deo iustus, hoc est quod magis appetit obtinere non seruatis seruandis. Quid enim peris iustus quam virtutes sine quibus iustè non potes vivere, nec salutem consequi; Atque inter virtutes, quam petis iustus nisi qua magis indiges? Nempe humilitatem aut patientiam aut mansuetudinem aut caritatem, aut similem aliam? Jam verò vide utrum seruanda serues ad eas obtinendas. En tibi ad humilitatem humiliatio tam necessario est obseruanda, ut si refugias viam humiliationis, virtutem fugias humilitatis. Hæc sunt enim certa & ab omnibus recepta sancti Bernardi verba: *Humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem; sicut lectio ad scientiam. Si virtu-*

tem appetu humilitatis, viam non refugias humiliationis. Nam si non poteris humiliari, non poteris ad humilitatem pervenire. Nonne hæc jam & similia multoties audivisti? Et tamen quantopere fugis humiliationem? Quantum id times ne veniat? Quantum doles quando id accidit?

Sic de patientia, de mansuetudine, de devotione, caritate, paupertate & aliis; placent quidem virtutes & eas expetis, etiam atque etiam petis; sed media quæ ad eas ducunt & sine quibus exerceri nullo modo possunt, an ita cupis? Expende diligenter, & videbis te velle caritatem sine patientia, patientiam sine ullo doloris sensu, mansuetudinem sine ulla contradictione proximi paupertatem sine ullo defectu rei temporalis, & sic de aliis, quod est velle virtutes sine seruatis obseruandis, & sine mediis quibus nec obtinentur nec exercentur. *Non sic semper non sic, sed tanquam pulvis quem proiecit ventus à facie terræ:* Nam sicut ait S. Gregorius, qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum, pulverem portat. Ita plane qui humilitatem sine humiliatione, caritatem sine patientia, aut patientiam sine dolore.

III. PUNCTUM.

QUOD ergo petit iustus, hoc est quod petit injustius, Cum nihil peras iustus & sanctius quam virtutes: nihil verò injustius quam quod illas modo petit non seruatis seruandis. Nam quidquid opponitur iustitiæ, sitio iustum necesse est, & quò iustitia & sanctior qualis est divina quæ illa obseruanda constituit & ordinavit, eò certè est injustius quidquid ei opponitur. Unde tu cum te illi opponas iustitiæ, petendo quod petis, licet iustum & sanctum sit, nonne injustus es? *Itane verò deinceps post hanc acceptam veritatis notitiam? Iustè quod iustum est, persequeris,* ait Moyses, *ut virtus & possideas terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi.* Et apud Sapiens, *Qui enim custodierit iustitiam iustè, iustitiam abuntur, & qui didicerint ista, inveniunt quid respondeant. Concupiscite ergo firmamentum meum, diligite illos, & habebitis disciplinam.* Denique & illud Propheta opportunissimum, *Si quaris, quare, convertimini, venite. Quæritis virtutes? Quare in veritate prout inveniri & exerceri possunt, sed convertere à natura prava; tum occasione data; veni, humiliare sub potenti manu Dei, Omne quod tibi applicatum fuerit accipe, & in dolore iustine,*

Pf. 1.

In 3. Pfal. Penit.

Deut. 16.

Sap. 6.

Is. 21.

Ecclesi. 2.